

Дрэва, што пладаносяць няспынна

Надзея БУНЦЭВІЧ / Фота Юрыя ІВАНОВА

Народны артыст Беларусі і СССР, лаўрэат шматлікіх конкурсаў, прэміяў, уключаючы і Дзяржаўную, уладальнік медалёў і ордэнаў, амаль сорок гадоў — нязменны старшыня Беларускага саюза кампазітараў. Усё гэта вельмі важна і значна.

Але галоўнае — у іншым. У тым, што ягоныя мелодыі нагадваюць галіны дрэва. Яны такія ж натуральныя, “прыродныя”. Гэтаксама цягнуцца да сонца. Не вянуць ад гарачыні часу. Не гнуцца долу ад змены ветру — хіба шамацяць лісцем. А калі скідаюць яго, бы песеннае шматгалоссе аранжыровак, не страчаюць сваёй графічнай сутнасці — быццам бы проста, ды неверагодна прыцягальнай. На гэтых галінах расцвітаюць кветкі-таленты спевакоў, узрастаюць гронкі ансамбляў. Саспеўшы, адрываюцца, знаходзяць іншае творчае прыстанішча. Галіны ж застаюцца, каб неўзабаве даць новы плод. Бо маюць нябачныя карані — глыбокія, разгалінаваныя, моцныя. Недзе ў нетрах зямлі яны сплятаюцца з утоенымі там гістарычнымі артэфактамі.

Агульны лірыка-романтычны пасыл лучанкоўскіх песень хавае ў сабе шмат іншых інтанацыйных дэталей: тут і романсавая плынь, і тонкія фальклорныя павевы, і пячаткі-экслі-

Ігару Лучанку — 80! Цудоўная лічба. Першая яе частка — як увасабленне бясконцасці творчасці. І сапраўды, набыткі кампазітара ўжо даўно сталі класікай, але пры гэтым атрымліваюць усё новыя і новыя выканальніцкія версіі. Другая нібы сімвалізуе кола прыхільнікаў у Беларусі і за яе межамі.

рысы савецкай патрыётыкі. І ўсё ў крутым замесе аўтарскіх “рэцэптаў”, дзе кожная дробязь — на вагу дыямантаў.

А колькі ў яго іншых твораў, не заўсёды пазначаных нават у даведніках! Ёсць нават акадэмічны оперны клавір, які так і не стаў партытурай: маўляў, не маё. У рэпертуары піяністаў — яго рання авангардныя прэлюдыі, што не атрымалі працягу: таксама, маўляў, не маё. Затое, колішняя кантата без цяжкасці стала рок-операй. А яе назва — “Гусяр” — шмат у чым адпаведная першай музычнай спецыяльнасці кампазітара: у юнацтве ён быў цымбалістам. Дый дагэтуль сваімі песнямі грае на струнах нашых душ.

Мы вас любім, Ігар Міхайлавіч! Здароўя вам, радасці і творчасці яшчэ на доўгія гады!

На старонках 6 — 7 пра знакамітага кампазітара распавядае яго даўні сябра — фотажурналіст Юры ІВАНОВ. Яго партрэты Ігара Лучанка ўжо сталі хрэстаматыйнымі. У тым ліку гэты — на лецішчы маэстра, у цёплую ўраджайную пару.

Тэма

**ЗА ОПЕРАЙ-SERIA —
ОПЕРА-BUFFA**

Пялёсткі “Славянскага базару”: як скласці з іх валашку? “К” падсумоўвае вынікі сёлетняга фестывалю ў Віцебску.

ст. 4 — 5

118: ідэі, асобы, намеры

**ПАГОННЫ МЕТР
НЯЗБЫЎНАЙ МАРЫ**

“К” наведала ўстановы культуры Жлобіншчыны і піша пра рэкламу, Мурзіка і парваны баян.

ст. 10 — 11

а “К” но ў свет

НАШЧАДКІ ГІНЬЁЛЯ

Чым жыве сучасны тэатр лялек у Францыі і ў чым ён падобны да беларускага — “К” пагутарыла з рэжысёрам кампаніі Ripella-Noguès Жазэль НАГЕС, спектакль якой не так даўно паказваўся ў Мінску.

ст. 14

НАЦЫЯНАЛЬНАЯ
ТЭАТРАЛЬНАЯ
ПРЭМІЯ

**Увосень у пяты раз
вызначацца лаўрэаты
Нацыянальнай тэатральнай прэміі. На тыдні
Міністэрства культуры
краіны абвясціла
фіналістаў конкурсу.**

Настасся ПАНКРАТАВА

Заяўкі на ўдзел у ім падалі дзяржаўныя тэатры і прыватныя калектывы з усіх абласцей краіны. На першым этапе журы абірала сярод больш як сотні пастановак. У выніку ў другі этап прайшлі наступныя.

У секцыі **тэатра драмы**: “451⁰ па Фарэнгейце” (Гродзенскі абласны драматычны тэатр), “OEDIPUS” (Эдып) і “Метад” (Гомельскі гарадскі маладзёжны тэатр), “Бетон”, “Кар’ера доктара Рауса”, “Сіндром Медзі” (Рэспубліканскі тэатр беларускай драматургіі), “Шлюбны дагавор” (“ТрыТфармаТ”), “Ваша сястра — нявольніца” (Гомельскі абласны драматычны тэатр), “Вераніка выраслае памерці” (Камерны

На шляху да Нацыянальнай тэатральнай

драматычны тэатр), “Ваўкі і авечкі” (Тэатр-студыя кінаакцёра), “Дзеці Ванюшына”, “Чалавек з Падольска” (Беларускі дзяржаўны маладзёжны тэатр), “Жанчына мора”, “Смех у цемры”, “Ліпень” (Магілёўскі абласны драматычны тэатр), “Зямля Эльзы”, “Радзіва “Прудок”, “Запалкі”, “Рэвізор” (Нацыянальны акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы), “Опіум” (Цэнтр візуальных і выканальніцкіх мастацтваў “АРТ Карпарэйшн”), “Падводнікі” (Нацыянальны акадэмічны драматычны тэатр імя Максіма Горкага), “Кропкі на часовай восі” (Магілёўскі абласны тэатр драмы і камедыі імя Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча), “Тры сястры” (Драматычны тэатр Беларускай арміі).

У секцыі **тэатра лялек**: “Новая зямля” (Брэсцкі тэатр лялек), “Абцяганне на досвітку” (Гродзенскі абласны тэатр лялек), “Пансіён “BELVEDERE”, “Калядная гісторыя” (Беларускі дзяржаўны тэатр лялек), “Пліх і Плюх” (Гомельскі дзяржаўны тэатр лялек), “Сестры Граі” (Мінскі абласны тэатр лялек “Батлейка”), “Сіняя-сіняя” (Магілёўскі абласны тэатр лялек).

У секцыі **музычнага тэатра**: “Багема”, “Каханне і смерць”, “Ор і Ора”, “Тоска” (Нацыянальны акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балета Рэспублікі Беларусь), “Вішнёвы сад”, “Вясёлая ўдава”, “Трыстан і Ізольда” (Беларускі дзяржаўны акадэмічны музычны тэатр), “Непадалёк ад нормы”, “Жарці па Цілю” (Тэатр Генадзя Гладкова “Тэрыторыя мюзікла”).

У секцыі **спектакляў для дзяцей і юнацтва**: “Лятучы карабель”, “Па шчупаковай волі” (Беларускі дзяржаўны акадэмічны музычны тэатр), “Калядная гісторыя” (Беларускі дзяржаўны тэатр лялек), “Старая чароўная казка” (Беларускі дзяржаўны маладзёжны тэатр), “Ша ша з левага чаравіка” (Гомельскі дзяржаўны тэатр лялек).

У секцыі **эксперыментальных спектакляў**: “Бетон” (Рэспубліканскі тэатр беларускай драматургіі), “Дэкаданс/Арыгамі” (Беларускі дзяржаўны маладзёжны тэатр), “OEDIPUS” (Гомельскі гарадскі маладзёжны тэатр), “Сёстры Граі” (Мінскі абласны тэатр лялек “Батлейка”).

У секцыі **спектакляў па творах сучасных беларускіх**

аўтараў: “Час сэканд хэнд” (Мінскі абласны драматычны тэатр), “Сцежка мая...” (Брэсцкі акадэмічны тэатр драмы), “Ляцелі арэлі” (Гомельскі гарадскі маладзёжны тэатр), “Опіум” (“АРТ Карпарэйшн”), “Радзіва “Прудок” (Нацыянальны акадэмічны тэатр імя Янкі Купалы), “Скарына” (Магілёўскі абласны драматычны тэатр), “Кропкі на часовай восі” (Магілёўскі абласны тэатр драмы і камедыі імя Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча).

На фінальным этапе журы вызначыць пераможцаў у 21 намінацыі, у тым ліку — “Найлепшы спектакль малой формы” і “Найлепшы эксперыментальны спектакль”. Асабліва радуе, што вернуцца намінацыі “Найлепшая работа рэжысёра” і “Найлепшая работа сцэнографа”.

K

“Гэты воўк — зусім не хлюпик, ён — сапраўдны мужык. Калі трэба — і дроў наколе, і маманта заб’е, — распавядае пра свайго персанажа рэжысёр Наталія Хаткевіч. — Толькі ў яго такое добрае сэрца, што аніякай шкоды ён прынесці не можа. Таму маманту нічога не пагражае”. “Лагодны воўк” — такую назву мае анімацыйная стужка, над якой цяпер ідзе праца на студыі анімацыйных фільмаў “Беларусьфільма”.

Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ

Анімацыйная карціна пра вельмі-вельмі добрага воўка мусіць быць скончана ўвосень. Пакуль некаторыя сцэны існуюць яшчэ ў чорна-белым варыянце, гукавая дарожка — у працэсе. Але пра што на дадзеным этапе можна казаць дакладна — гэта персанажы. І атрымаліся яны — агонь! Напрыклад, Дзед, які па сюжэце напачатку будзе ганяцца за воўкам, у катэгорыю вядомых нам традыцыйных дзядоў ну ніяк не трапляе. Ён носіць паласатую шапку і шалік, швэдар, валёнкі і... джынсы. Ды нават яго барада выглядае даволі модна. Ну, амаль хіпстар!

— Да ўсяго, у яго яшчэ ёсць пазадарожнік, у якім ён час ад часу ездзіць купіць у краме тое-сёе, — кажа Наталія. — Калі разам з мастачкай-пастаноўшчыцай Святланай Катляровай мы працавалі над персанажамі, то вырашалі, што ў нас будучы не звычайныя Дзед і Баба, а сучасныя. Нам было важна трымаць сувязь з сённяшнім днём, таму нашы героі — гэта гараджане, якія з’ехалі ў вёску. У іх свая гаспадарка: трымаюць карову, баранчыка, курак... Але жывуць у сваё задавальненне. І прафесія ў Дзеда — садоўнік. Такая вясёлая сямейка: Дзед, Баба і сабака.

Жыццяр’я Ігнація Дамейкі даўно прасіўся ў аснову фільма — як, зрэшты, і біяграфіі многіх іншых дзедзяў нашай мінуўшчыны. І вось, прэм’ера такой стужкі ўрэшце адбылася. Зняла яе небезвядомая студыя гістарычных фільмаў пад кіраўніцтвам Уладзіміра Бокуна. Між іншым, на беларускай мове, якая гучыць на экране вельмі арганічна. І прыйшоўшы спякотным вечарам у добра кандыцыянаваную і зацемненую залу аднаго з лепшых мінскіх кінатэатраў, глядач мог прыемна здзівіцца: маўляў, могуць “нашы”, могуць.

Ілья СВІРЫН

Праект “100 імёнаў Беларусі” дасюль так і не знайшоў трываллага “прытулку” на тым ці іншым тэлеканале (хочацца верыць — пакуль не знайшоў). І гэтую няпэўную сітуацыю яго стваральнікі імкнуцца неяк выкарыстаць у пазітыўным ключу.

K

Падзея

Зачараваны музыкай

Выстава з такой назвай адкрываецца 8 жніўня ў Музеі гісторыі тэатральнай і музычнай культуры. Яна прымеркавана да 80-годдзя народнага артыста БССР і СССР Ігара Лучанка.

У экспазіцыі будуць прадстаўлены дакументальныя матэрыялы, фотаздымкі, асабістыя рэчы кампазітара, а таксама віншавальныя адрасы, граматы, афішы. Убачыць іх можна да 24 жніўня.

**Фота прадстаўлена
Беларускім
дзяржаўным архівам
кінафотафонадакументаў**

“Лістапад” пагрукаў у дзверы

Мінскі міжнародны кінафестываль “Лістапад” аб’явіў аб пачатку акрэдытацыі для прадстаўнікоў СМІ. А гэта значыць, перыяд падрыхтоўкі да вядомага беларускага форуму выходзіць на чарговы этап.

Сёлетні 25-ы, юбілейны фестываль пройдзе з 2 па 9 лістапада. І можна не сумнявацца, што яго праграма, над фарміраваннем якой акураг цяпер працуюць праграмныя дырэктары, складзецца з выбітных і актуальных стужак кінематаграфіі былога сацыялістычнага блоку. Нагадаем, што менавіта падобнага канцэптуальнага фармату прытрымліваецца мінскі форум.

Фестываль па-ранейшаму мае акрэдытацыю ў прэстыжнай Міжнароднай федэрацыі асацыяцый кінапрадзюсараў (FIAP), супрацоўнічае з Міжнароднай федэрацыяй кінакрытыкаў FIPRESCI, а сёлета ў працоўванні сваіх пазіцый зра-

біў яшчэ адзін значны крок. Разам з трыццаццю іншымі кінафорумаў “Лістапад” увайшоў у альянс па садзейнічанню абмену ў сферы кіно “Адзін пояс — адзін шлях”. Мемарандум аб супрацоўніцтве быў падпісаны ў чэрвені на XXI Шанхайскім міжнародным кінафестывалі праграмным дырэктарам мінскага кінафоруму Ігарам Сукманавым.

— Мемарандум дае нам магчымасць напрамую грукаць у дзверы, пашыраць кантакты і наладжваць больш інтэнсіўнае і “наварыстае” супрацоўніцтва, — патлумачыў Ігар Сукманав значэнне дакумента. — Нейкія намёткі, хоць яны і носяць працоўны характар, ужо ёсць — мы навялі масты з Новай Зеландыяй і Кітаем, ёсць перспектыва арганізаваць сумесныя спецыяльныя праграмы.

Гэтакасама пагадненне мае вялікі патэнцыял уплыву і на беларускую індустрыю ў цэлым, бо прадугледжвае прамоцью нацыянальнага кіно ў краінах альянса.

K

Газета КУЛЬТУРА

ШТОТДЕНІВЯЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСУГУ
(КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдаецца з кастрычніка 1991 года.

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь.
Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдана Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.
Галоўны рэдактар — Ілья Васільевіч СВІРЫН; **намеснік галоўнага рэдактара** — Вераніка МОЛАКАВА; **адказны сакратар** — Юры КАРПЕНКА; **рэдактары аддзелаў**: Надзея БУНЦЭВІЧ, Яўген РАГІН; **аглядальнікі рэдакцыі**: Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ, Настасся ПАНКРАТАВА, Генадзь СІВОХІН, Юры ЧАРНЯКЕВІЧ; **спецыяльныя карэспандэнты**: Пётр ВАСІЛЕЎСКІ, Алег КЛІМАЎ; **карэспандэнт** — Ганна ШАРКО; **фотакарэспандэнт** — Сяргей ЖДАНОВІЧ; **мастацкі рэдактар** — Наталія ОВАД; **карэктар** — Таццяна ПАШЭНЬКА.
Сайт: www.kimpress.by. E-mail: kultura@tut.by. Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, чацвёрты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рэкламны адзел: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41.
Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова “КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА”.
Дырэктар — СЛАБОДЗІЧ Ірына Аляксееўна;
першы намеснік дырэктара — КРУШЫНСКАЯ Людміла Аляксееўна. Прыёмная: (017) 334 57 41.
220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Чацвёрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35.
Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім і калі выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія рукпісы не рэзэндуюцца і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.
*Матэрыял на правах рэкламы.
© “Культура”, 2018. Наклад 3 566. Індэксы 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамоўленасці.
Падпісана ў друку 03.08.2018 у 18.50. Замова 2739. Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства “Выдавецтва “Беларускі Дом друку”. ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. Пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

Ідзе воўк. Шэры? Лагодны

Аблічча галоўнага героя, таго самага Лагоднага воўка, таксама прыцягальнае. І вабіць цікавай дэталлю — у яго светлыя бровы.

— Наш воўк — гэта такі звер, прырода якога не зусім звярыная, — каментуе прадумку рэжысёра. — Душа яго не так “заземлена”, як у яго, так бы мовіць, звычайных братоў. Таму і вырашылі даць яму асаблівую прыкмету. А ўвогуле, гэта гісторыя пра тое, што кожная істота заслугоўвае любові.

У аснове стужкі — твор вядомай беларускай пісьменніцы Алены Масла. Па словах Наталіі Хаткевіч, пошук матэрыялу для яе быў нялёгкім. Разглядаліся казкі сусветных класікаў, але нішто не лягло на душу. І нечакана Наталія натрапіла на творы Алены Масла.

— Мяне проста зацікавіла беларуская літаратура, — распавядае Наталія. — Прачытала казкі Алены — і прыемна ўразілася. Спадабаліся “Каляды з хроснай”, “Таямніца закінутай хаты”, “Пакінутае дзіця”, “Мяне завуць Лахнеска”. Звязалася з Аленай і прапанавала супрацоўніцтва. У выніку, пасля доўгіх абмеркаванняў, абралі “Лагоднага воўка” — як гісторыю светлую, лёгкую, але і з глыбокім сэнсам.

Наталія Хаткевіч не губляе сувязі з аўтарам і на дадзеным этапе працы над фільмам. Па яе словах, каманда, якая робіць карціну, сабралася цудоўная:

— Асабліва хачу падкрэсліць унёсак у нашу справу мастака-пастаноўшчыка Святланы

Катляровай, якая з’яўляецца надзвычай важным суаўтарам стужкі. Яна чалавек вельмі далікатны і светлы, не магу не захапляцца яе здольнасцю натхняць, мысліць творча, укладвацца ў справу.

Наталія Хаткевіч таксама лічыць важным узгадаць дырэктара карціны Таццяну Голахаву, гурт “Нагуаль”, які піша музыку да фільма, гукарэжысёра Уладзіміра Ярмоленку, рэдактарку Маргарыту Шаграй, кінакрытыка Антаніну Карпілаву.

— На пачатковым этапе на кожным мастацкім савеце падтрымка Антаніны Аляксееўны была проста каласальнай. Яна з вялікай зацікаўленасцю і ўвагай ставілася да нашых творчых задумак, — дадае рэжысёр.

Гэтаксама ў фільме задзейнічаны акцёры Віктар Манаеў (ён агучвае Аўтара ў стужцы), Аляксандр Ждановіч (Воўк), Віталь Радзько (Дзед).

— А што ж Бабка? — пытаюся я.

— А яна ў нас у фільме выконвае тэрапеўтычную ролю. Яна — маўчыць, — жартуе Наталія.

Стужка атрымліваецца лёгкай, прыгожай, з гумарам. Чаго варта хаця б сцэна, калі ўсе героі ідуць па сняжынках, якія лунуюць у паветры.

— А мне і хацелася, каб яна была такой. Светлай, добрай, — раскрывае сваю задумку Наталія Хаткевіч. — Бо на месцы гэтага воўка можа быць любы чалавек. Той, хто адрозніва-

Сачыць за прыгодамі Лагоднага воўка захапляльна.

ещца, хто пакінуты, хто недзе спатыкнуўся. Вось ён такі небарака — а іншага пакрыўдзіць не можа. Для мяне важна быць сучаснай у візуальнай мове. Аднак у духоўным пошуку я абпіраюся на вечныя каштоўнасці. Не забі, будзь спагадлівым, міласэрным да іншых. Пра гэта — наша стужка. Пра любоў, якую вельмі цяжка ў сабе выхоўваць.

Наталія лічыць, што шлях далейшага развіцця беларускай анімацыі менавіта ў спалучэнні

сучаснай візуальнай культуры і моцнага зместу.

— Для мяне быць сучасным — гэта казаць пра важныя рэчы актуальнай мастацкай мовай, — дадае яна. — І тут, вядома, неабходна развіваць у сабе чалавечыя якасці нароўні з мастацкім густам. Шмат глядзець, слухаць, быць адначасова патрабавальным да сябе, аднак і верыць у сваё бачанне свету.

“Лагодны воўк” выходзіць на беларускай мове. Наталія

Хаткевіч плануе зрабіць цыкл фільмаў пра розных герояў, якія нібыта жывуць у адным месцы. У праекце — карціна пра Жабянятка і Лахнескую пачвару. У нейкім эпізодзе гэтых фільмаў можа з’явіцца і Лагодны воўк.

— Галоўнае не нудзіцца і ўмець радавацца, — раскрывае свой падыход Наталія. — Верыць у любоў і дабрыву. Пра гэта — мае фільмы.

К

Галоўны недахоп — хранаметраж

Андрэй Аліферэнка ў ролі Дамейкі.

чы, атрымаўшы рэдкую для серыялаў магчымасць эксперыментуваць з фарматам.

У выніку, публіцы была прапанавана нават не “дакудрама”, дзе апавед пра рэальныя падзеі чаргуецца з прапісанымі сцэнарыстам ігравымі эпізодамі, а чыстай вады ігравое кіно, заснаванае на рэальных падзеях. Прычым гэты фільм зусім не выглядае нізкабюджэтным (хаця, як прызналіся стваральнікі, “чы-

лійскія Анды” былі знятыя ў куды больш даступным Закапанэ).

Фільм, які глядзіцца на адным дыханні, сведчыць пра тое, што вынік залежыць найперш не ад бюджэту, але ад фактару творчага. Ад зладжанай працы ўсёй здымачнай групы: не толькі ад рэжысёра, сцэнарыста і апэратара, але і, скажам, ад мастака па касцюмах Дар’і Раманавай, якая дбайна ўлічыла кожную драбнютку дэталі.

У фільме сабраны добры ансамбль беларускіх акцёраў.

Адпаведна, у плане творчым у беларускім кіно акурат усё даволі прыстойна. Нават у нестабільна-праектных варунках прадзюсару Уладзіміру Бокуну ўдалося сабраць прыстойную каманду прафесіяналаў.

Парадаваў і акцёрскі склад — а агулам у фільме пад два дзясяткі роляў. Асабліва варта адзначыць Андрэя Аліферэнка, які грае Дамейку ў сталасці. Дасюль гэты акцёр быў вядомы

перадусім дзякуючы расійскім тэлесерыялам — і, адпаведна, тым, хто іх глядзіць. Але як выкшталцона і пераканаўча ён трапляе ў зусім іншае, куды больш высакароднае амплу, ува сабляючы сталага шляхціца, нават міміка якога выпраменьвае жыццёвую мудрасць! І як натуральна гучыць беларуская мова з яго вуснаў!

Галоўны недахоп фільма — яго хранаметраж. Мала! За 52

хвіліны раскрыць усе жыццёвыя калізіі Дамейкі было амаль нерэальна. Зрэшты, пра гэта казаў падчас свайго ўступнага слова і сам Уладзімір Бокун, падзяліўшыся з прысутнымі намерамі працягнуць працу і пераўтварыць яе ў цэлы ігравы серыял, прысвечаны гэтай постаці. У тым, што цікавага гістарычнага матэрыялу для яго хопіць, сумнявацца не выпадае.

К

Фестывальныя вынікі — справа тонкая. Звесці дэбет з крэдытам — замала. Бо акрамя фінансавага складніку ёсць мастацкі, які звычайна адгукаецца значна пазней. Не найпрост, а паступова, праз не заўсёды заўважныя праявы ў чалавечых душах. Дык якім застанецца ў гісторыі “Славянскі базар у Віцебску-2018”?

Надзея БУНЦЭВІЧ

Сёлетні фест асацыюецца ў мяне з рознакаляровымі пялёсткамі. Гэты вобраз узнік не толькі з-за валошкі — даўняга сімвала форуму. На святлодыёдных экранах у афармленні сцэны сёлета не было прамых ліній — толькі авалы, эліпсы. Чым не пялёстка? Тым больш, што ўсе тэа выцягнута-за-

калектываў — таксама на розных сцэнах. І самае прыемнае — аншлагі. Народ прагне класіку? Мо і так — пагатоў, на некаторых эстрадных канцэртах вольных месцаў у зале хапала. Дый у гала-канцэртах самыя бурныя авачыі — не папсе, а папулярнай класіцы.

Думаю, шмат у чым спрацаваў фактар навізны. Прага да прыгажосці і гармоніі заўсёды ўласцівая чалавецтву, а ў пэўныя перыяды (цяперашні — акурат такі) яшчэ і ўзмацняецца. Невыпадкова што-

тоўваючы яго сінтэз з мастацтвам іншых відаў, прыёмы інструментальнага тэатра, лепшыя напрацоўкі эстраднага маркетынгу і празiosiравання.

Другі ж бок — менш аптымістычны. Бо ступіўшы на шлях як мага больш шырокай папулярнасці “добра прыпраўленых” вечных каштоўнасцей, трэба прайсці выпрабаванне і меднымі трубамаі, і Залатым цяля. А гэта вытрымліваюць не ўсе. За гады існавання “Славянскага базару” хапала прыкладаў, калі адкрытыя на ім салісты і калектывы з часам збочвалі на пракладзеную дарожку, тыражавалі знойдзенае, не рухаючыся наперад. Іншымі словамі, сінтэз высокага мастацтва з побытам можа як узвысіць апошні, так і, наадварот, звесці

“Колесо” Улада Цвікі. Гэты самы малады праект “Славянскага базару” набірае моц і становіцца сапраўдным брэндам. Калі раней амаль усе ехалі ў Віцебск, каб патрапіць у Амфітэатр (часцяком — няважна, на які менавіта канцэрт, бо прыцягвала сама “легендарнасць месца”), дык цяпер усё больш становіцца тых, хто едзе, каб паблукі па вуліцах і наталіцца гарадской энергетыкай.

У параўнанні з першым “ветраным” фестам, больш стала арганізавана. Вулічныя выступленні сёлета ішлі, што называецца, пры любым надвор’і: раптоўны дожджык не быў перашкодай. За кожнай пляцоўкай быў трывалы замацаваны свой від або жанр мастацтва. Вытрымліваўся прыныцп

самых наведвальных месцах трох мабільных турысцка-інфармацыйных цэнтраў. Не бачыла, каб да іх выстройваліся чэргі, але было шмат візуальных рэкламных прапаноў, каб дапамагчы зарыентавацца тым, хто хацеў бы больш падрабязна пазнаёміцца з горадам, яго гісторыяй і славуасцямі.

Фірмовыя палаткі беларускіх прамысловых прадпрыемстваў пачыналіся ажно ад вакзала і вялі ў цэнтр, амаль незаўважна пераходзячы ў Горад майстроў.

Плошча Перамогі, паводле традыцыі, стала цэнтрам Дня моладзі, які сабраў каля тысячы ўдзельнікаў і натоўпы іх прыхільнікаў. У адрозненне ад мінулых гадоў, “Агонь танца” з конкурсу ператварыўся ў фестываль. А для спаборніцтваў па скейтбордынгу была ўсталявана мабільная прафесійная мінірампа. Але ўсё гэта — толькі на адзін дзень.

Так што перспектывы развіцця турыстычных кірункаў у Віцебску — вялізныя. Бо нават у тым жа цэнтры — як толькі збочыш з “магістральных” турыстычных вуліц — ціха і пуста. А ў Арт-цэнтры Марка Шагала, дзе за тры дні да “Славянскага базару” адкрылася выстава, прысвечаная жонцы і музе майстра Бэле, на цябе ўвогуле глядзяць са здзіўленнем: маўляў, гэта ж не фестывальны аб’ект!

ЗМЭНЫ КУРСУ

Узяты курс на самаакупнасць зацвердзіў “Славянскі базар у Віцебску” ў якасці летняга фестывалю, разлічанага на турыстаў. Замацаванае азначэнне “фестываль фестывалю” набыло дадатковы сэнс — фестываль, які ўтрымлівае ўнутры сябе іншыя форуму: тэатральны, лялечны, вулічны, маладзёжны. Неверагодная колькасць тэлетрансляцый, калі запісаліся і выпускаліся ў эфір ледзь не ўсе гала-канцэрты і конкурсныя выступленні, што ладзіліся ў Амфітэатры і Канцэртнай зале “Віцебск”, стварыла свята на адлегласці. Акрамя міжнароднага прэс-цэнтра, быў адкрыты мабільны, дзе таксама адбываліся сустрэчы з зоркамі, якія потым выкладаліся ў сёцтва. Усё гэта прывяло да змены фестывальнай падзейнасці: з’явіліся “нумар адзін” цяпер могуць стаць самыя розныя імпрэзы — у залежнасці ад колькасці ды імпаўту “сваёй” аўдыторыі.

Змянілася і фестывальная атмасфера. Раней яе квінтэсэнцыяй было дастаткова дэмакратычнае закуліссе, закрытыя джазавыя вечарыны. Цяпер — вулічныя паказы, якія збіраюць вялізныя натоўпы. Развіццё фестывалю вымушае прывесці гістарычныя паралелі і згадаць колішнія суадносіны оперы-сегія, што прызначалася для вышэйшых саслоўяў, і оперы-buffa, якая на пэўным этапе паказвалася ў антрактах сваёй “сур’ёзнай” калегі — як інтэрмедія. Дарэчы, менавіта тая больш мабільная і камерная разнавіднасць жанру стала рухавіком працэсу — у той час, як напышлівая сегія з яе схільнасцю да зорных імёнаў і багатых спецефектаў — тормазам. Зрэшты, і яна ізноў раптам набыла актуальнасць — але ўжо праз два стагоддзі!

Сённяшняя фестывальная валошка перажывае тое самае: скідае адны пялёсткі — нарошчвае іншыя. Можа, у выніку і нейкая іншая кветка атрымаецца?

За операй-seria — опера-buffa

кругленыя абрысы былі не застылымі, а быццам трымцелі. Адрываліся і павольна зліталі. Па словах аўтара сцэнаграфіі, маскоўскага мастака Аляксандра Халаднова, тое называецца “тэктанічным формаўтварэннем з эфектам ругнага перацякання аб’ёмных фігур”. Але пялёсткі — гучыць больш паэтычна. І хай адны з іх былі свежымі, а іншыя і пакамечанымі, пажоўклымі, усё ж, мэта аглядальніка — вылучыць лепшае, найбольш жыццяздольнае, што магло б укараніцца і буяць надалей.

БЕЛАРУСКІ АРНАМЕНТ

Беларускіх артыстаў на “фестывалі фестывалю” з кожным годам становіцца ўсё больш. З розных прычын, уключаючы эканамічныя. Але куды больш важна тое, што нашы зоркі не толькі трапляюць у прэстыжныя гала-канцэрты, але і ўпрыгожваюць іх, а часам і выцягваюць са стану шэранькай “ніякасці”. Так што замест крытычных стрэлаў на адрас арганізатараў (маўляў, каго запрашаеце?) давайце радавацца за стабільнасць узроўню айчынных салістаў і калектываў.

А якая адданасць сваёй справе! Салістка балета нашага Вялікага тэатра Кацярына Алейнік з гастроляў у Палерма ляцела ў Неапаль, адтуль — у Вільнюс, адтуль ужо дабралася ў Віцебск, каб у абліччы Кітры з “Дон Кіхота” пракруціць належныя фуэртэ ў гала-канцэртце адкрыцця. І гэтак жа, з перасадкамі, — назад. У ноч пасля выступлення. Бо на наступны дзень ёй ужо трэба было выходзіць на сцэну ў Січыліі.

КЛАСІКА РУЛІЦЬ

Негаласная асаблівасць сёлетняга фестывалю — як ніколі многа было акадэмічнага мастацтва (той жа музычнай класікі), сімфаджазу, фольку. Прычым такімі выступленнямі пярэсціла афіша не толькі філармоніі, але і іншых пляцовак. Небывалая колькасць аркестравых

сць і падобнае мяне вельмі ўразіла два гады таму на фестывалі маладзёжнага аматарскага мастацтва ў Францыі. Уявіце: у кожнай зале, на кожным пятакчу маленькага старадаўняга гарадка выступае нейкі калектыв. Канцэрты бясплатныя, слухачоў хапае паўсюль, ды на сімфанічныя выступленні — не прабіцца: каб туды патрапіць, народ займае чаргу задоўга да пачатку. Можа, і ў нас ужо “насталася Еўропа”?

Але звярну ўвагу на тое, што ўсе такія канцэрты “Славянскага базару” былі добра ўпакаваны, набліжаны да шоу — і гэтак жанравае азначэнне часам выносілася ў назву: шоу трох раяляў Bel Suono. Чым не падказка акадэмічным музыкантам? Тут адразу ўсплываюць два бакі азначанай праблематыкі. Першы — акадэмічнае мастацтва трэба ўмець прыпадносіць, выкарыс-

мастацкасць да ўзроўню “ніжэй за плінтус”.

ШАНСОН ПАШЫРЬЎ МЕЖЫ

Як ні дзіўна, але працягам згаданай класічнай тэндэнцыі стала і тое, як змянілася напаяўненне традыцыйнага ўжо на фестывалі канцэрта “Шансон ТВ”. На першых такіх выступленнях — дзесяцігоддзе таму — сцэну запаўнялі ледзь не спрэс спевакі-аматары з так званым “турэмным шансонам”, хай і на тэму каханьня. У час прэс-канферэнцый яны ганарыліся сваёй неадукаванасцю і нявыхаванасцю (маўляў, я гітару засвоіў за паўгадзіны, пакуль сядзеў у прыбіральні). У сёлетнім жа канцэртце побач з “класікам жанра” Вілі Токаравым выступалі Тамара Гвердцытэлі, Аляксандр Малінін, Сасо Паўліяшвілі — і, ужо другі год запар, аркестр Міхаіла Яніса. Рух насустрэч?

ВЕЦЕР У РЭЖЫМЕ 7X7

З пялёсткамі на ветры найпрост асацыяваўся IV фест вулічных мастацтваў “На сямі вятрах”, кіраўніком якога выступіла рэжысёр віцебскага маладзёжнага тэатра

нон-стоп: не было такога, каб ты ішоў па цэнтры горада і нідзе нічога не адбывалася б. Ды ўсё навакол віравала!

Былі вылучаны наступныя сем кірункаў вулічных мастацтваў: тэатр, тэатр лялек, перформанс, музыка, паэзія, танец, фаер-шоу. У кожным з іх экспертны савет, старшынёй якога выступіў Юрый Брэус, вызначыў не больш за сем лепшых прадстаўнікоў, назваўшы свае вынікі “сем на сем”.

Планаў у фесту шмат. Гэта і больш шырокае падключэнне вулічных музыкантаў, і актыўны ўдзел мастакоў, для якіх можна было б стварыць гэты віцебскі Манмартр. І, магчыма, усталяванне над часткай прасторы даха, які бараніў бы ад капрызаў надвор’я. Веру, што здзейсніцца самая неверагодная фантазія. Бо на чале фестывальна-вулічнага руху стаяць крэатыўныя, зацікаўленыя, неабякавыя творцы, якія рупяцца, каб зрабіць максімальна прыцягальнай саму гарадскую аўру.

ТУРЫСТЫЧНЫМ МАРШРУТАМ

Навінкай сёлетняга “Славянскага базару” стала адкрыццё ў

Пялёсткі “Славянскага базару”: як класіцы з іх валошкі?

Ці народзіцца ісціна ў спрэчках?

Даўгачаканая рэстаўрацыя Старога замка ў Гродне ідзе поўным ходам, але адначасова з ёю не сціхаюць і спрэчкі — прычым ужо не толькі ў коле прафесійных рэстаўратараў і ахоўнікаў спадчыны. Да іх заўзята падключыліся і многія простыя грамадзяне, занепакоеныя лёсам колішняй каралеўскай і вялікакняжскай рэзідэнцыі. Пра рознасць падыходаў да рэстаўрацыі вельмі значнага для нашай культуры помніка засведчыў і круглы стол па гэтай тэме, праведзены ў Гродне 24 ліпеня.

Генадзь ВОХІН / Фота Сяргея ЖДАНОВІЧА

НЕ ПЕРШЫ КРУГЛЫ СТОЛ — І НЕ АПОШНІ

Яму папярэднічаў іншы круглы стол, які адбыўся яшчэ ў чэрвені ў Мінску. Ініцыятарам абмеркавання ходу выканання рэстаўрацыйна-аднаўленчых работ на Старым замку выступілі Беларускае добраахвотнае таварыства аховы помнікаў гісторыі і культуры і моладзевае грамадскае аб'яднанне “Гісторыка”. Мерапрыемства атрымалася даволі маштабным. У ім узялі ўдзел прадстаўнікі Міністэрства культуры краіны, Белрэстаўрацыі, Цэнтра рэгенерцыі гісторыка-культурных ландшафтаў і тэрыторый, Беларускага камітэта ICOMOS, Беларускага саюза архітэктараў. У той самы час, гродзенская дэлегацыя ў сталіцу па аб'ектыўных прычынах не патрапіла — хаця і была запрошана. Старшыня Рэспубліканскага савета БДТАПГК Антон Астаповіч лічыць, што праблемы рэканструкцыі гродзенскага замка літаральна лунаюць у паветры. І таму было прынята рашэнне правесці яшчэ адзін круглы стол — цяпер ужо выязны, непасрэдна на месцы.

РЭКАНСТРУКЦЫЯ ПАРАЛЕЛЬНА З ДЭСТРУКЦЫЯЙ

— Самая галоўная мэта круглага стала — гэта інфармаванне грамадскасці пра тую працэсу, якія цяпер адбываюцца на аб'екце, — кажа начальнік упраўлення культуры Гродзенскага аблвыканкама Алена Клімовіч. — Дэталёвае інфармаванне пра рэстаўрацыю Старога замка ад непасрэдных яе ўдзельнікаў! Таму мы запрасілі даволі шырокае кола зацікаўленых — у тым ліку і

тых, хто выступае з крытыкай. Важна было не толькі распавесці і паказаць, што адбываецца, але і разам абмеркаваць далейшыя магчымыя шляхі рэстаўрацыі замка на другой і трэцяй чарзе правядзення работ.

Алена Клімовіч лічыць, што правесці сустрэчу менавіта ў Гродне было вельмі важна. Удзельнікі круглага стала мелі магчымасць трапіць на аб'ект і на ўласныя вочы ўбачыць, як там вядуцца працы. Зразумела, агляд паслужыў нагодай для далейшага абмеркавання.

І такі дэсант спецыялістаў можа змяніць ракурс бачання самой праблемы. Як адзначыў архітэктар-рэстаўратар Зміцер Савельеў, асабліва занепакоеныя ў яго выклікаў стан захаванасці аркі і фрагмента палаца паўночнага — самага далёкага — боку. Там ніякіх работ сёння не вядзецца, і руйнуюцца яны “сваім ходам” — ад часу.

— Працэс руйнавання відавочны, ідзе ён вельмі хутка: яшчэ некалькі гадоў таму канструкцыі былі ў больш-менш памысным стане, — кажа ён. — І пакуль да іх дойдучы рэстаўратары, — а гэтыя работы аднесены да самай апошняй, трэцяй чаргі, — яны могуць канчаткова разбурыцца. Таму неабходна неадкладна знайсці фінансаванне на іх кансервацыю.

На важнасць захавання і кансервацыі аўтэнтычных фрагментаў паўночна-заходняй вежы і паўночнай абарончай сцяны замка акцэнтаваў увагу і спадар Астаповіч. І ў праекце рэзалюцыі, распрацаванай па выніках рабочай сустрэчы прадстаўнікамі БДТАПГК, змешчаны пункт, які тычыцца менавіта гэтай часткі помніка.

— Сярод іншага, у праекце рэзалюцыі адзначана неабходнасць карэкціроўкі праекта другой і трэ-

цяй чэргаў рэстаўрацыйных работ на Старым замку з улікам вынікаў дадатковых даследаванняў, — дадае спадар Астаповіч. — Таксама мы вырашылі хадайнічаць перад Міністэрствам культуры аб неабходнасці правядзення ў Гродне сумеснага пасяджэння Рэспубліканскай навукова-метадычнай рады па пытаннях гісторыка-культурнай спадчыны і Грамадскай назіральнай камісіі па пытаннях распрацоўкі праектнай дакументацыі на правядзенне другой і трэцяй чэргаў работ.

ЦІ БЫЛА КАМЯНІЦА?

Спадар Савельеў падзяліўся сваім меркаваннем і пра работы, якія сёння вядуцца на аб'екце. У выніку агляду выявілася, што хаця ўдакладненні ў праект і ўносяцца, гэтыя змяненні толькі павярхоўныя:

— Археалагі ўвесь час робяць нейкія знаходкі, у выніку чаго праект карэктуюцца. На жаль, гэта ў першую чаргу тычыцца інжынерных сетак, а не канцэптуальнага падыходу. Напрыклад, у раскопе я не заўважыў падмуркаў камяніцы, якую плануецца аднавіць. Яна і сапраўды як быццам згладзена ў інвентарах, і таму з'явілася ў праекце. Але рэальныя яе сляды археолагамі не выяўлены. Адпаведна, варта задацца пытаннем: ці не атрымаецца ў выніку поўны наватвор, які не мае археалагічных пацвярджэнняў? І такі падыход да рэканструкцыі замка выклікае большую занепакоенасць, чым, скажам, прапанаваныя варыянты ўсталявання купала на вежы. Бо купал несумненна быў, а тое, якую форму ён меў — пытанне другаснае. А вось ці была камяніца? Я ў гэтым моцна сумняваюся.

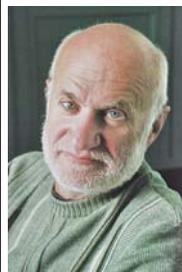
На думку архітэктара-рэстаўратара, крытычнай ацэнкі патрабуе і сама канцэпцыя рэстаўрацыі Старога замка. Яе аўтар Уладзімір Бачкоў імкнецца аднавіць аблічча помніка ў адпаведнасці з яго выглядам на канец XVI — пачатак XVII стагоддзя.

Па словах Алены Клімовіч, круглы стол прайшоў даволі плённа — нягледзячы на тое, што ўдзельнікі дыскусіі трымаліся розных падыходаў да вызначэння прынцыпаў працы з гісторыка-культурнай спадчынай і правядзення рэстаўрацыйных работ на гродзенскім Старым замку. Прычым сёй-той з іх даволі рэзка выказаў сваю занепакоенасць як абранай метадалогіяй, так і самім ходам аднаўленчых работ.

Але важнай была сама магчымасць выслухаць часта супрацьлеглыя меркаванні і асэнсаваць розныя метадалагічныя падыходы да правядзення рэстаўрацыйных работ. Гэта можа дапамагчы знайсці найбольш аптымальны сярод іх. На сёння такая надзея ёсць, а ці спраўдзіцца яна — пакажа час і вынікі другой і трэцяй чэргаў работ на замку.

Дзяжурны па нумары

Гэтым летам у час адпачынку мне пашчасціла наведаць Каталонію. Вандроўку можна назваць здзейсненай марай, якая з'явілася яшчэ ў той момант, калі мне ўпершыню трапілі на вочы выявы твораў двух геніяльных каталонцаў — дойліда Антоніа Гаудзі і мастака Сальвадора Далі. Было тое ў 1970-я гады, і вось нарэшце — Мансерат, Барселона, Фігерас, Пуболь. Мясціны, звязаныя з гэтымі асобамі і іх творчасцю.

Калі добра ўсім

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

Пераказваць уражанні ад архітэктуры і жыццясіну наўрад ці мае сэнс, асабліва калі гаворка ідзе пра сусветна вядомыя творы. Скажу толькі, што Гаудзі і Далі для мяне з'яўляюцца выразнай прайвай каталонскай ментальнасці, у аснове якой — самапавага, імкненне да самадасткоўнасці і жаданне жыць паўнаўважлівым жыццём. Жыць дзеля максімальнай самарэалізацыі, а не засяроджвацца на стварэнні іміджу ў вачах суседзяў — калі гаворка ідзе пра крэда асобы. І ў вачах чужынцаў-замежнікаў — калі гаворка пра нацыю ўвогуле. Той жа Далі хоць і быў геніем самарэкламы, але чужым густам ніколі не патураў. Усё жыццё гуляў паводле сваіх правілаў, ды так удала, што ім нават міжволі падпарадкоўваліся іншыя.

Для каталонскай грамады паводле шкалы прыярытэтаў на першым месцы — Каталонія, потым Іспанія, далей — Еўропа, яшчэ далей — увесь свет. Інтэрэсы сваёй роднай нацыі заўжды на першым месцы.

Возьмем, да прыкладу, такі важны чыннік прыбытку як міжнародны турызм. У шэрагу краін для прыцягнення грашавітых гасцей ствараюць гэтыя VIP-зоны, куды большасці сваіх грамадзян уваход закрыты — хаця б з прычыны іх невысокіх заробкаў. У апошнія гады мне давялося наведаць Балгарыю, Чарнагорыю і Чарнаморскае ўзбярэжжа Расіі. І паўсюль я бачыў пляжы катэгорыі VIP, замацаваныя за гатэлямі высокай зорнасці і разлічаныя на багатых замежнікаў ці на сваіх грамадзян, але з даходамі значна вышэйшымі за сярэдняныя.

А вось у Каталоніі пляжы грамадскія, а значыць — бясплатныя. Прычым усе — ад дзяржаўнай мяжы з Францыяй да адміністрацыйнай з Валенсіяй. За выгоды на пляжах (туалетныя кабіны, душ, трэнажоры праз кожныя 100 — 200 метраў) плаціць таксама не трэба. Усё для ўсіх. Тым часам, як у нас словы “грамадскае” і “заядбаннае” часам успрымаюцца як сінонімы, у Каталоніі грамадскія тэрыторыі — тыя ж пляжы — даглядаюцца так, як у іншых краінах VIP-аўскія.

Уражвае спачувальнасць каталонцаў да хворых і нямоглых. На свае вочы бачыў, як на пляж у суправаджэнні медсястры прывозілі маларухомых і, па ўсім відаць, не зусім псіхічна здаровых пацыентаў, каб гэтыя людзі — пазбаўленыя многіх радасцяў быцця — маглі адчуць асалоду ад марскога купання. У Каталоніі нікому нават у галаву не прыйдзе, што такая карцінка можа парушыць псіхалагічны камфорт замежнага турыста. Інтэрэсы каталонцаў, прычым усіх сацыяльных катэгорый — перадусім!

Мне цяжка ўявіць, што ў Каталоніі нейкая асоба магла б прыватызаваць чымсьці каштоўны для грамады ўчастак зямлі ці аб'ект, абнесці яго заборам і выставіць ахову. Як і мае быць у цывілізаваным грамадстве, павага да прыватнай уласнасці, закона і правоў асобы тут у наяўнасці, але і правы нацыі і пастулаты маральнасці ніхто не можа, ды і не будзе ігнараваць. Канфлікт кішталу таго, што сёння мы маем у Курапатах з прычыны з'яўлення рэстаранцаў ўпрыгтык да мемарыяльнай зоны, у Каталоніі немагчымы па вызначэнні. Мясцовая ўлада, азіраючыся на грамаду, будаўніцтва б не дазволіла. Ды і ні адзін бізнесмен на гэты лапкі бы не спакусіўся — з той жа самай прычыны. Нават калі б юрыдычна ўсё было бездакорна.

У нацыянальнай святynie каталонцаў — кляштары Мансерат — можна сустрэць гасцей з усяго свету. Але для іх не ствараецца асобная “чарга па-за чаргою”. І каталонцы, і замежнікі стаяць у адной чарзе каб патрапіць унутр. Ды і турыст у Мансерате збольшага мясцовы. Гэтая святыня — найперш чыннік духоўнай еднасці нацыі, а ўжо потым — прыбытковы турыстычны аб'ект. Тое ж можна сказаць і пра архітэктурны шэдэўр Гаудзі. У якасці турыстычнага аб'екта храм Саграда Фамілія ў Барселоне можна было б пакінуць недабудаваным. На той стадыі, калі ў 1926 годзе будаўніцтва спыніла раптоўна смерць архітэктара, а творцы, здольнага прадоўжыць ягоную справу, не знайшліся. Ды і сацыяльна-палітычны расклад у франкіскай Іспаніі далейшаму будаўніцтву не спрыяў.

Але для каталонцаў дабудаваць храм было справай гонару. Не для таго каб уразіць свет, а менавіта дзеля самапавагі. Таму як толькі ў Іспаніі распачалася дэмакратызацыя, працы аднавіліся.

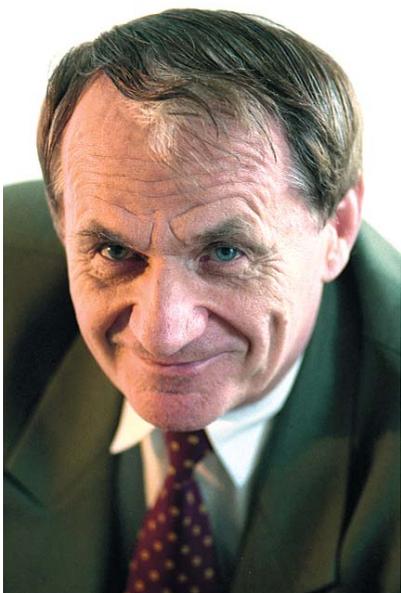
Так, Каталонія — краіна каталонцаў. Але свой жыццёвы лад яны зрабілі настолькі зручным і гарманічным, што тут добра ўсім. Усім, хто не перашкаджае каталонцам жыць паводле іх звычак, маралі, ментальнасці, шанаваць сваіх герояў і любіць уласную гісторыю. Аभावязкова прыеду ў Барселону ў 2026 годзе, калі мусіць завяршыцца будаўніцтва Саграда Фамілія. Гэта будзе свята, не горшае за Алімпійскія гульні і Мундыяль! Нацыянальнае свята, але для ўсіх.

З жонкай Аляксандрай і сынам Андрэем.

З бацькамі ля роднага дома.

Напярэдадні юбілею Ігара Лучанка вядомы фотажурналіст Юрый Івановіч узгадвае эпизоды свайго сяброўства з кампазітарам, якое доўжыцца ўжо болей за паўстагоддзя.

Шаргаценне

АДСТАРОНЕНАСЦЬ

Пазнаёміліся мы ў 1963 годзе. Гэта быў час адлігі, калі газеты змяшчалі ўжо не толькі фота правальцоў, а радзё прамаўляла ўжо не толькі голасам Левітана. І вось менавіта на гэтай хвалі ў нас з'явілася маладзёжная тэлепраграма “Я з шасцідзясятых”, якая, дарэчы, ішла ў прамым эфіры — іначай тады проста тэхнічна было немагчыма.

Для газеты “Знамя юности”, дзе я тады працаваў, мяне папрасілі зрабіць здымак маладога кампазітара, запрошанага на тую перадачу. Першыя ўражання ад гэтай асобы памятаю дагэтуль. Ён быў, што называецца, увесь у сабе, поўнасьцю занураны ў творчасць, у ім адчувалася пэўная адстароненасць ад знешняга свету. І менавіта гэта мяне ў ім прываблівала. Пасадзіў яго за піяніна, ён зайграў, і мелодыя натхніла мяне на пэўны лад. Ужо тады для мяне фатаграфія была не толькі візуальным мастацтвам — яна магла і гучаць.

За гады нашага знаёмства Ігар Міхайлавіч не тое каб надта змяніўся. Тады яму было 25, цяпер — трошкі болей. Але гэтая засяроджанасць уласцівая яму заўсёды.

Думаю, музыка патрабуе адзіноты. Не ведаю, што такое калектыўная кампазітарская творчасць: яна можа быць толькі індывідуальнай. Кампазітар — не сказаць, што самотнік (блізкімі людзьмі Лучанка лёс зусім не абдзяліў), але гэты затворнік, які праводзіць шмат часу сам-насам з музычным інструментам і нотнай паперай.

ВЕРАБЕЙКА

А праз два гады пасля той першай сустрэчы Лучанок стаў вядомым на ўвесь Саюз. Яго песня “Памяць сэрца”, напісаная на верш Міхаіла Ясеня, глыбока кранула літаральна кожнага. І гэта зразумела. Пасля заканчэння вайны прайшло ўсяго 20 гадоў, самі ветэраны тады яшчэ былі даволі маладыя. А іх успаміны пакуль не зацярушыліся часам, яны захоўвалі эмацыйную вастрыню.

У выніку, мяне папрасілі зрабіць яшчэ адзін партрэт кампазітара — гэтым разам ужо для газеты “Советская культура”. Ён без ваганняў пагадзіўся: ну трэба, дык трэба. Ігар Міхайлавіч не тое каб надта любіў пазіраваць, але з павагай ставіўся да любой прафесіі, у тым ліку і фотакарэспандэнта. Сустрэліся мы ў парку Янкі Купалы. Занураны ў сябе Лучанок — такі трохі ўскудлачаны, у звычайным сваім касцюмчыку — сядзеў на лаве і як чалавек абавязковы цягліва чакаў, пакуль я зраблю сваю справу. Можна, у яго галаве ў гэты момант гучалі новыя мелодыі, а можа, ён засяроджана слухаў цішыню — не ведаю.

Я зрабіў адзін здымак, другі, але вынік мяне не задаволіў. І раптам да Ігара прысуседзіўся верабейка. Я адчуў, што паміж імі ёсць нейкая духоўная роднасць. Абодва самастойныя, адсланёныя ад вонкавага свету, засяроджаныя на сабе... І тады мне стала зразумела: вось ён, той партрэт, які я хацеў.

МУЗА

Як правіла, муза да творцы прыходзіць нябачна і незаўважна для тых, хто навокал. Але за гады сяброўства з Лучанком мне не раз даводзілася чуць шаргаценне яе суценкі. У пэўныя моманты ён раптам становіўся засяроджаным, потым хапаўся за свой блакнот і пачынаў нешта хутка там занатоўваць. Я разумеў, што ў такіх хвіліны лепей яму не перашкаджаць, не адрываць ад справы.

Аднойчы мы разам наведалі прэм'еру ў Тэатры-студый кінаакцёра. Сустрэліся ў Саюзе кампазітараў, які Ігар тады ўжо ўзначальваў. Прайшліся пехатою да “Масквы”, паглядзелі спектакль. Потым завіталі да мяне ў гасці. Увесь гэты час я бачыў, што Лучанок на нечым засяроджаны. І вось, ужо патрапіўшы ў маю кватэру, ён кажа: “Я напісаў песню. Можна, я зайграю на тваім фане?”

Ён сеў за маё фартэпіяна і пачаў граць прыгожую мелодыю, якая ўжо неўзабаве гучала ў галовах і душах мільёнаў слухачоў. Гэта быў знакаміты “Майскі вальс”, сведкам нараджэння якога мне міжволі пашчасціла стаць.

“СПАДЧЫНА”

Чаго толькі няма ў размаітым і важкім творчым багажы Лучанка! І санаты, і кантаты, і прэлюдыі да фартэпіяна, і рок-опера “Гусляр”. І нават песні на вершы Карла Маркса!

Хаця, калі быць шчырымі, куды большы розгалас мелі яго песні на словы зусім іншых паэтаў. Прыкладам, Янкі Купалы і Якуба Коласа. Выкажу меркаванне, што радкі “Мой родны кут, як ты мне мілы” настолькі ўрэзаліся ўсім нам у памяць менавіта дзякуючы кампазітарскаму таленту Ігара Міхайлавіча.

Тое самае можна сказаць і пра слова “спадчына” — адно з самых папулярных сёння беларускіх слоў, якім ахвотна карыстаюцца нават тыя, хто ў жыцці па-беларуску не

гаворыць. Зусім нядаўна я назваў ім сваю новую выставу, падораную мною кардыялагічнаму аддзяленню 4-й клінічнай бальніцы ў Мінску. І магу шчыра сказаць: гэтае слова прыйшло да мяне менавіта з песні Лучанка! Зрэшты, я прывёў толькі адно сведчанне ўздзеяння яго твораў на цэлыя пакаленні.

У тыя гады ранішняю праграму па радзё слухалі ўсе — бо альтэрнатывы асабліва і не было. І калі ў ёй гучала добрая песня, яе словы водгулле праносіліся ў тваёй галаве па дарозе на працу. Такіх, як ты, была цэлая краіна. Мы ўсе жылі адной і той самай музыкай. У Маскве быў Мікіта Багаслоўскі, у Рызе — Райманд Паулс, а ў Мінску — Ігар Лучанок.

КОЖНАЕ СЛОВА

Адкрыю тут невялічку таямніцу. Гая ж несмяротная “Спадчына” стваралася адмыслова пад чарговы юбілей Купалы. Лічу, нічога дрэннага ў гэтым няма. Тады ўсе пісалі да пэўных дат, нават той жа Еўтушэнка. І сярод “дацкіх” твораў можна знайсці не адзін дзясятка шэдэўраў. Была, канешне, і халтура, але гэта не пра Ігара. Ён да гэтай справы ставіўся надзвычай скрупулёзна і дакладна. Некай апаўдаў мяне, як ён дбайна перачытваў творы таго ж Купалы, шукаючы тыя радкі, якія могуць патрапіць слухачу прама ў сэрца.

Лучанок увогуле вельмі сур'ёзна ставіцца да паэтычнага складніка песень, улічваючы не толькі сэнс, але і мілагучнасць кожнага слова, дабіваючыся яго музыкальнага гучання. З класікамі, вядома, спрачацца ўжо не выпадала. А вось з сучаснымі яму аўтарамі часам узніклі даволі палкія дыскусіі.

Аднойчы я быў сведкам тэлефоннай палемікі з Геннадзем Бур'юкіным. Не памятаю, над якой песняй яны тады працавалі з Ігарам, але факт у тым, што спрэчка ўзнікла з нагоды ўсяго толькі аднаго слоўца! На думку

кампазітара, з пункту гледжання рытмічнасці нешта не складалася, і трэба было ўнесці якіясьці дробныя карэктывы. Паэт жа стаяў на сваім і саступаць не хацеў. Гэтая дыскусія доўжылася болей за паўгадзіны! Наколькі памятаю, агульную мову аўтары ўсё ж знайшлі.

АПЕРЭТА

Аднойчы я даведаўся, што з Масквы ў Мінск прыехалі такія знакамітасці, як Аляксандра Пахмутава і Мікалай Дабранраваў. З Лучанком на той час яны ўжо сябравалі. І ён павёз іх да сябе ў Мар'іну Горку, запрасіўшы за кампанію і мяне. Атмасфера была нефармальнай, людзі ўсе свае. І вось, у адзін цудоўны момант Ігар узяў у рукі акардэон — а гэтым інструментам ён валодаў не горай за фартэпіяна. Атрымаўшы шыкоўны імправізаваны нумар, які вельмі спадабаўся маскоўскім гасцям.

Увогуле, на знаёмства з мэтрамі сярод кампазітараў Ігару Міхайлавічу шанцавала. Памятаю, немалады ўжо Андрэй Пятроў раптам яму кажа: “Лучанок, колькі можна песні пісаць? Пішы аперэту!” Ігар пасмінуўся і пагадзіўся з самым сур'ёзным выглядам.

Потым, калі мы ўжо засталіся сам-насам, я пачаў разважаць услых: хто б мог напісаць для гэтага твора лібрэта. Але Ігар мяне адразу суняў: “Юра, ды не буду я аперэту пісаць! Не маё гэта, разумееш!”

СТАРШЫНЯ

Пасадзіў старшыні Саюза кампазітараў Ігар Лучанок займае рэкордна доўгі час — ажно з 1980 года. А ў савецкую эпоху яна значыла многае. Прычым не столькі для Ігара Міхайлавіча, колькі менавіта для беларускіх кампазітараў. Сёй-той з іх і дасюль удзячны яму за ўдзел у сваім лёсе.

Лучанок — перад якім, як я ўжо казаў, расчыняліся ўсе дзверы — выбіваў для

іх добрыя кватэры, высокія ганарары, званні і розныя рэгаліі. Прычым Ігар Міхайлавіч ніколі не меў нейкіх улюбёнцаў — ён аднолькава дбаў пра кожнага. Ведаў, каму што трэба, у каго дрэнныя жыллёвыя ўмовы, у каго дзіця нарадзілася... І мэтанакіравана ды ўтрапёна вырашаў праблемы членаў свайго саюза.

Таму і не дзіўна, што і на апошнім яго з'ездзе Лучанок быў зноў абраны старшынёй.

ДВА ГЕНІ

Аднойчы сядзелі мы ў прыёмнай сяброўскай кампаніі ў маскоўскім гатэльным нумары Лучанка. І вось, у нейкі момант я запытаў Мулявіна: “Валодзя, скажы шчыра: ці падабаецца табе Ігар як кампазітар? Як з ім працуецца?” Пытанне было трохі правакатыўным. Баллазе, “Песняры” на той момант ужо выконвалі нямала лучанкоўскіх песень, і грывелі яны тады не раўнуючы на ўвесь свет.

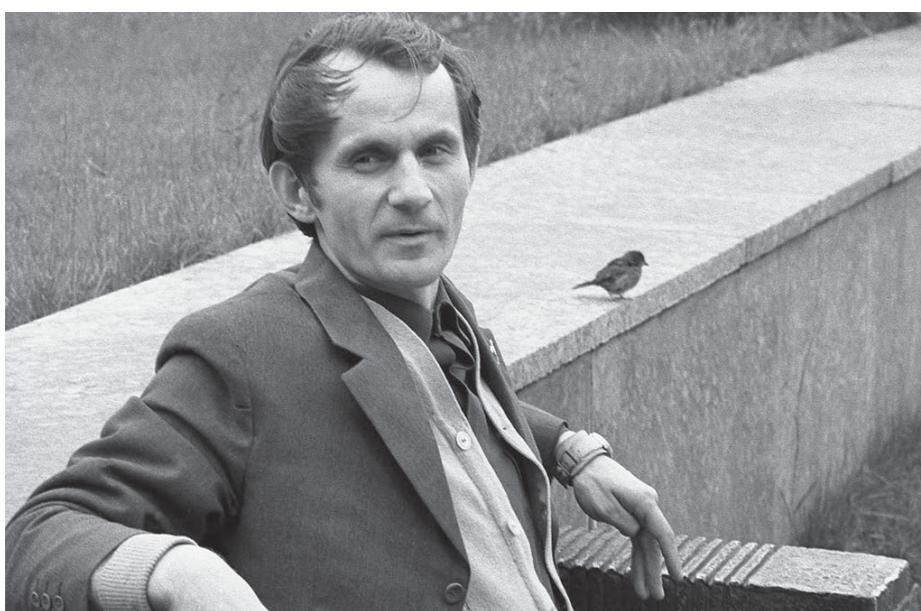
Мулявін, як вядома, меў адмысловае пачуццё гумару. Адказаў не задумваючыся. І тую фразу я назавёў за помніў: “Хай Лучанок дасць мне хаця б адну толькі ноту! Але гэта будзе нота Лучанка, і я зраблю з яе казку!”

Без сумневу, Мулявіну творы Ігара былі блізкімі. Гэта было сапраўднае сяброўства двух геніяў. Думаю, вельмі важна, калі выканаўца і кампазітар мысляць ва ўнісон, калі яны ствараюць песню сумесна. І ў іх такое супрацоўніцтва заўсёды атрымлівалася.

Дарэчы, мала хто ведае, што менавіта Лучанок дапамог Мулявіну стаць членам Саюза кампазітараў. Валодзя неаднаразова туды спрабаваў уступіць, але Масква, якая тады зацяврджала ўсе рашэнні, дабро не давала, грунтуючыся на фармальных крытэрыях. Лідар “Песняроў” (на той момант — ужо народны артыст СССР!) не меў вышэйшай музыкальнай

Імпровізацыі з акардэонам былі Аляксандры Пахмутавай даспадобы.

Ігар Лучанок (злева) і верабейка.

СУЖЕНКІ МУЗЫ

Кампазітар часта наведваў сваю родную школу ў Мар'інай Горцы.

адукацыі. І хіба так важна, што ягонныя песні спявае палова адной шостаі часткі сушы?

Ігар Міхайлавіч несупынна ўздымаў гэтае пытанне перад старшынёй Саюза кампазітараў СССР Ціханам Хрэнікавым, нават спецыяльна ў Маскву ездзіў. І ўрэшце настаяў на сваім — Мулявіна прынялі.

ПАТРЫЯТЫЗМ

Шмат цяпер кажучь, што ў савецкія часы Лучанок быў аблашчаны ўладамі. І гэта праўда. Але тут трэба аддаць належнае тым уладам, якія шанавалі свае таленты ды шчодро адорвалі іх званнямі, узнагародамі, пасадамі...

Адной з самых прэстыжных у СССР лічылася ўсеагульная прэмія Ленінскага камсамола. Да таго ж, яна мела і вельмі прыстойны

матэрыяльны эквівалент. І вось, далі гэтую прэмію Ігару Міхайлавічу. Паехаў ён у Маскву на яе ўручэнне, а па вяртанні радасна паведаміў: “Юра, усе да капейкі грошы я пералічыў у Фонд міра!” Маю першую рэакцыю на гэтае паведамленне я тут не буду апісваць.

Чаму ён гэтак зрабіў? Адказаць можна адным словам: патрыятызм! Лучанок шчыра верыў у тую ідэалогію, якую ён апяваў і вызнаваў публічна. “Прежде думай о Родине, а потом о себе” — для яго гэта былі не прыгожыя словы з песні, а кіраўніцтва да дзеяння.

Дарчы, калі ён займаў пасаду рэктара кансерваторыі — а гэта доўжылася з 1982 года па 1986 — ён прыныпова не атрымліваў за сваю працу заробак. Маўляў, Радзіма мне і без таго шмат дае.

ВОРАГИ

У Лучанка ворагаў не было, няма і не будзе. Ігар Міхайлавіч вельмі зычлівы да сяброў, вельмі цэніць добрыя адносіны да сябе. А нейкія эксцэсы... Здараліся і яны. Але хай гэта будзе тэмай для жоўтай прэсы.

КАМАНДАНТЭ

Неяк Ігар Міхайлавіч паехаў у Кубу разам з дэлегацыяй творчай інтэлігенцыі БССР. Вярнуўся ён проста акрылены. І распавёў: “Была ў нас сустрэча з Фідэлем Кастра. І вось, камандантэ падыходзіць наўпрост да мяне і кажа: “Ведаеш, камрад Лучанок (і адкуль ён толькі пра маю персону пачуў?), а ты такі самы мяцежны, як і я!” Ігар дасюль вельмі гэтым ганарыцца.

Не ведаю, як і чаму такое магло стацца. Можна, Кастра проста яму ў вочы ўтледзеўся і злавіў яго позірк?

ЛЁС

І гэта не адзіны выпадак з жыцця Ігара Міхайлавіча, не падудадны ніякаму тлумачэнню. Падчас вайны яго сям’я была ў эвакуацыі ў горадзе Сальску, што ў Растоўскай вобласці. Пасля вызвалення прыспеў час вяртацца на радзіму. На жаль, сабакчу, які ў іх жыў, давялося пакінуць — з сабою ж яго не возьмеш. Сэрца хлопчыка балела, развітанне было цяжкім. Усю дарогу Ігар адчуваў, як не хапае яму халоднага носа сябра. Шлях да Мар’інай Горкі атрымаўся доўгім і запомніўся на ўсё жыццё. За вокнамі цягнікі прапльвалі абгарэлыя танкі, зруйнаваныя гарады і вёскі.

І вось, праз нейкі час палі іх вяртання на парозе раптам з’явіўся... той самы сабака! Як яму ўдалося пераадолець амаль дзве тысячы кіламетраў ды знайсці сваіх гаспадароў — і дасюль застаецца загадкай.

— Ведаеш, пасля гэтага я стаў верыць у лёс! — сказаў мне Ігар, завяршаючы гэты аповед.

КАХАННЕ

Амаль на ўсіх фота Лучанок апрануты ў сціплы строгі касцюм. Думаю, ён ставіцца да моды як Маякоўскі, які напісаў, што апрача свежавывымгай кашулі яму нічога з зямных дабротаў не патрэбна. Ігар Міхайлавіч заўсёды быў акуратным, дагледжаным, але ніколі не становіўся рабом рэчаў. А вось на канцэрт альбо ўрачысты вечар

ён ужо апранаўся “з іголачкі”. Пра гэта заўсёды дбала ягонная жонка Аляксандра Рыгораўна

З жонкай Ігару вельмі-вельмі пашчасціла. Яна — яго надзейны сябра і памочнік. Думаю, усімі сваімі заслугамі кампазітар у нечым абавязаны ёй. Пра іх адносіны можна пісаць паэму, а можна сказаць у двух словах: гэта каханне! Прычым Аляксандра Рыгораўна — і сама натура творчая, у яе дзве музычныя адукацыі. Ёсць прыклады, калі творчыя асобы не могуць плённа суіснаваць разам, бо кожная цягне на сябе коўдру. Але ў Лучанкоў усё зусім іначэй. Аляксандра Рыгораўна дае Ігару магчымасці ствараць.

ПЕРАЛОМ ЭПОХ

У савецкі час кампазітары жылі нядрэнна. За кожнае выкананне іх твора — як сімфанічнага, так і эстраднага, як на канцэрце, так і ў радыёэфіры — на банкаўскі рахунак крапала пэўная сума. Гэта былі капейкі, але калі тых выкананняў назапашвалася шмат, капейкі пераўтвараліся ў тысячы рублёў. Памятаю, адзін кампазітар (не Лучанок!) сцвярджаў, нібы ён з’яўляецца самым багатым чалавекам Беларусі. Настолькі багатым, што можа дазволіць сабе купіць не адзін відэамагнітафон (на той час — страшная раскоша), а ажно два.

Але наступіў пералом эпох, і ўсё змянілася да непазнавальнасці. “Пришли иные времена, взошли иные имена”, як прарочыў яшчэ раней Еўтушэнка. Гэта адбылася на матэрыяльным стане ўсіх кампазітараў. Рэй сталі весці выканаўцы, а вось аўтарам музыкі і слоў не даставалася амаль нічога. Ды і сама музыка, як вы разумееце, моцна змянілася. Зусім не ў лепшы, я лічу, бок. Як Лучанок перанёс гэтую змену эпох? Ён выжыў!

“ПЕРАЖЫВІ!”

На адным з маіх здымкаў Ігар Міхайлавіч з татам і мамай ля дома ў Мар’інай Горцы. Цяпер гэты дом належыць Лучанку. Сябры настаялі на тым, каб там быў створаны яго музей. І вось, на яго адкрыццё, прымеркаванае да 75-годдзя кампазітара, з’ехалася мноства вядомых асобаў. Каго там толькі ні было — апрача самога Ігара Лучанка!

Калі літаральна сёння мы з ім размаўлялі, ён усклікнуў: як бы так зрабіць, каб і гэты юбілей прайшоў міма мяне! Я кажу: “Ну, Ігар Міхайлавіч, ты ўжо ўвайшоў у гісторыю, і нікуды табе ад яе не падзецца. Перажыві!”

Самае важнае, што юбілей юбілеямі — а пара творчасці кампазітара працягваецца. Прыкладам, сёння да Ігара прыехала паэтка з яго роднай Мар’інай Горкі Валянціна Ясень, прынесла зборнік сваіх вершаў, і я пакінуў іх за зацікаўленай гутаркай...

Занатаваў
Ілья СВІРЫН

Надзея БУНЦЭВІЧ
Мінск — Гомель — Мінск

Глеб Ганчароў вядомы ама-тарам беларускай паэзіі. Гомельскі ж тэатр адкрыў яго як драматурга, паставіў яго першую п'есу — і ўжо адно гэта можна запісаць на свой творчы рахунак. Тым больш, што пры пастаноўцы “Уваскрэсенне Лазара” перапрацавалася, тэкст значна скараціўся, і аўтар асабіста выказаў у сцэне свае ўражанні, падкрэсліваючы, што ўбачаны ім спектакль — дзе ён не пазнаў сваіх герояў — шмат у чым навучыў яго, як трэба пісаць для тэатра. Што ні кажыце, а тэатр, які выхоўвае свайго драматурга, падтрымлівае яго і песьціць творчыя пачынанні, заслужоўвае пашаны. Не меншую павагу выклікае і зварот да гістарычнай тэмы — паўстання Кастуся Каліноўскага. Сам ён у дзеянні не ўдзельнічае, толькі згадваецца як адзін з герояў-паўстанцаў. На сцэне ж апынаюцца яго былыя папелнічкі, якія сустрэліся праз дваццаць

“Каханне без тармазоў”

3 тармазамі і без

гадоў. Селі за стол, пачалі весці звычайныя ў такіх выпадках гутаркі: хто дзе, хто як. І пачынаецца ледзь не следства: хто ўсё ж выдаў уладам Караля Корбут-Крупскага.

Адразу папярэджу: “гутліць” імя згладанага героя — справа марная. Усе персанажы — выдуманьня. Паводле прызнання аўтара, толькі адзін з іх мае гістарычны прататып: рэальны зраднік Буланцоў стаў у п'есе і спектаклі Буланцэвічам. Але замест звычайнага дэтэктыва, дзе злодзей у фінале будзе вылічаны, нам прапануюць “дэтэктыў наадварт”. Абсалютна ўсе дзейныя асобы ці прызнаюцца ў тым, што менавіта яны спрычыніліся да арышту і смерці Караля, ці ішкальдую, што не зрабілі гэтага.

Дый сам Кароль аказваецца зусім не героем, а такім жа патэнтным зраднікам і ўвогуле адмоўным персанажам. У выніку, які высвятляецца, сярод усіх прапанаваных нам шляхцічаў і сялян няма ніводнага, хто меў бы трывалы маральны ўстоі. Нават тая геранія, што, здавалася б, пацярпела больш за ўсіх, страціўшы ў Сібіры здароўе і дачку, аказваецца забойчай уласнага дзіцяці: задумала немаўлятка, каб не пладзіць галечу.

Тым самым — хочаць ці не — апраўдваецца жорсткасць у залушэнні самага паўстанца — мэты якога, дарэчы, калі дзесці і згадваюцца, дык толькі ў музыцы, “расшыфраваць” якую могуць не ўсе. Невыпадкова адзін з гомельскіх рэжысёраў уключыў у свой артыкул разгорнутую гістарычную даведку, каб хоць штосьці растлумачыць гледачам. У самім жа спектаклі, пачынаючы з яго ананса-апісання, змешчана на сайце тэатра, нам дэманструюць “уяўную дакументальнасць”, якая наўрад ці можа спрыяць падкрэслення ў анонсе думцы пра тое, што “для паспяховай барацьбы за шчасце іншых неабходна, каб у цябе самага былі чыстыя і намеры”.

Гомельская драма: “Каханне” з “Уваскрэсеннем”

“Уваскрэсенне Лазара”

Не, я не супраць поглядаў “з іншага боку” на вядомыя гістарычныя падзеі! Але чаму замест удумлівых узважванняў “за” і “супраць” нам прапануюць чарговай уласнага дзіцяці: задумала немаўлятка, каб не пладзіць галечу. Тым самым — хочаць ці не — апраўдваецца жорсткасць у залушэнні самага паўстанца — мэты якога, дарэчы, калі дзесці і згадваюцца, дык толькі ў музыцы, “расшыфраваць” якую могуць не ўсе. Невыпадкова адзін з гомельскіх рэжысёраў уключыў у свой артыкул разгорнутую гістарычную даведку, каб хоць штосьці растлумачыць гледачам. У самім жа спектаклі, пачынаючы з яго ананса-апісання, змешчана на сайце тэатра, нам дэманструюць “уяўную дакументальнасць”, якая наўрад ці можа спрыяць падкрэслення ў анонсе думцы пра тое, што “для паспяховай барацьбы за шчасце іншых неабходна, каб у цябе самага былі чыстыя і намеры”.

Безумоўным плюсам спектакля з’яўляецца музычнае рашэнне Цімура Каліноўскага. Справа не толькі ў гімне паўстанцаў (ён спяваецца, дарэчы, жывцом, каб хоць штосьці растлумачыць гледачам). Праз жанр мазуркі, які быў для шляхты адным з нацыянальных сімвалаў, вывуўлена найгалоўная мэта барацьбы — аднаўленне страчанай радзімы, Рэчы Паспалітай. Ледзь чутныя гэкі-шоргаты-шалакі ствараюць фанасферу загадкавай драмы, вымушаюць з такой жа пільнасцю “ўслухоўвацца” ў тэмбравую драматургію, лавіць кожны ледзь

мант адбываецца ў кожным той “псіхалагічны зрыў”, што прыводзіць да адкрытых прызнанняў. Усе рухаюцца і гавораць аднолькава — за выключэннем бадай Святланы Яфімавай, геранія якой прыкідаецца глуханямой і амаль не рухаецца. Усе спраўна перасоўваючы мэбля. Вынесены і сунутыя разам сталы — сімвал адзінства — разводзяцца ў розныя бакі, потым ставяцца паралельна і, нарэшце, увогуле выносяцца. Пустыя крэслы спачатку асацыююцца з “парадзельмі шэрагамі” былых змагаючыхся. У час прызнанняў у здрадзе з іх паступова будуецца нейкую дзіўную канструкцыю. А ў фінале цягнуць за сабой, бы кожны свой лёс. Магчыма, пасля ад’езду запрошанага рэжысёра, заслужанага дзеяча мастацтваў Валерыя Анісенкі пачатковая задума крыху змянілася,

дэ зорным спектаклі ігралі Любоў Палішчук, Сяргей Бязрукаў і Барыс Шчарбакоў. Геранія была неверагодна прывабнай, камедыя — папраўдзе смешнай. Дый відэавочны “некідаецца глуханямой і амаль не рухаецца” з нашай рэаіснасцю тлумачыцца замежным месцам дзеяння. Пасля смерці вялікай актрысы спектакль больш не ішоў. Але тры гады таму з’явілася новая расійская камедыя іншай антрапеды, дзе чыталіся абрысы “Спакушэння”, — “Трэці лішні” з Настассяй Заваратнюк. А ўсё таму, што расіянне звярнуліся да нашага Мікалая Рудкоўскага з просьбай “адаптаваць” колішнюю італьянскую п’есу да сваіх рэалій. Драматург паспяхова справіўся з паставленай перад ім задачай. Але спектакль, калі меркаваць па некалькіх выкладзеных у сцэне запісах (у апрозненне ад “Спакушэння”, я не бачыла яго жывцом), атрымаўся не вельмі: нягледзячы на песні-танцы, ён сумны, зацягнуты, нясмешны, без рэжысёрскіх фантазій і блізка акцёрскай ігры. Так што цяперашняе гомельскае “Каханне” — новая пастаўка таго рымейку. Малады рэжысёр Андрэй Шыдлоўскі паставіў да планавай камедыі свайго тэатра з усёй адказнасцю. Менавіта ён прапанаваў замяніць замежную драматургію айчынай. І абыграў у сваім спектаклі самую сітуацыю рымейку: маўляў, маладыя людзі прыходзяць у кінатэатр — і “прымерваюць” кіношных жорсткіх на сябе. Выдатная ідэя! Праўда, яна не чытаецца ў тым аб’ёме, як хацелася б. Можна, трэба было крыху пашырыць прэамбулу? Калі героі праходзяць праз гандзельную залу ў пошукі сваіх месцаў, яны маглі б, да прыкладу, разыграць дыялог, як прыкольна ставіць сябе на месцы кіназорак. Тады нарэзка з замежных стужак і добра знятыя відэафрагменты з нашымі артыстамі не прырэхлі б адзін аднаму. Далейшага пошуку патрабуе і характар гераніі. Для маладой Лізаветы Альхоўкі гэта першая буйная праца, прычым цалкам супрацьлеглая ёй па псіхалогіі: артыстка тэрмінова ўводзілася ў гэтую ролю, выратаваныя на культурным полі штосьці такое, чаго раней не было, з-за хваробы сваёй больш дасведчанай калегі.

Нягледзячы на згаданыя шурпатасці, гомельскі спектакль на некалькі гадоў пераўзыходзіць расійскі. Вабій рэжысёрская канцэпцыя, выкарыстанне сучасных пастаўных сродкаў, разлік на творчую моладзь (у спектаклі занятыя таксама Міхаіл Грышачкін і Дзмітрый Байкоў), скіраванасць на такую ж маладзёжную аўдыторыю. Слэзатрафія галоўнага мастака тэатра Таццяны Стысінвай вылучаецца максімальнай функцыянальнасцю: пачатковыя рэкламныя панэллі “пераўвасабляюцца” ў пляжныя лежакі, крэслы, канапу — ува што заўгодна, робячы спектакль прыдатным для гастроляў. Пэўна, менавіта беларуская ментальнасць выклікала іншы фінал (у п’есе Рудкоўскага іх было два — на выбар) — без аніякага на ўзбагаціш новым талі праектам — “Тэатральныя сустрэчы”. Спецыяльна да гэтай падзеі адна з расійскіх антрапедыз уасобіла камедыю “Спакушэнне” сучаснага італьянскага драматурга Альфа Нікалі — любоўны трукнутык з нечаканай развязкай. У тым папраў-

дзе зорным спектаклі ігралі Любоў Палішчук, Сяргей Бязрукаў і Барыс Шчарбакоў. Геранія была неверагодна прывабнай, камедыя — папраўдзе смешнай. Дый відэавочны “некідаецца глуханямой і амаль не рухаецца” з нашай рэаіснасцю тлумачыцца замежным месцам дзеяння. Пасля смерці вялікай актрысы спектакль больш не ішоў. Але тры гады таму з’явілася новая расійская камедыя іншай антрапеды, дзе чыталіся абрысы “Спакушэння”, — “Трэці лішні” з Настассяй Заваратнюк. А ўсё таму, што расіянне звярнуліся да нашага Мікалая Рудкоўскага з просьбай “адаптаваць” колішнюю італьянскую п’есу да сваіх рэалій. Драматург паспяхова справіўся з паставленай перад ім задачай. Але спектакль, калі меркаваць па некалькіх выкладзеных у сцэне запісах (у апрозненне ад “Спакушэння”, я не бачыла яго жывцом), атрымаўся не вельмі: нягледзячы на песні-танцы, ён сумны, зацягнуты, нясмешны, без рэжысёрскіх фантазій і блізка акцёрскай ігры. Так што цяперашняе гомельскае “Каханне” — новая пастаўка таго рымейку. Малады рэжысёр Андрэй Шыдлоўскі паставіў да планавай камедыі свайго тэатра з усёй адказнасцю. Менавіта ён прапанаваў замяніць замежную драматургію айчынай. І абыграў у сваім спектаклі самую сітуацыю рымейку: маўляў, маладыя людзі прыходзяць у кінатэатр — і “прымерваюць” кіношных жорсткіх на сябе. Выдатная ідэя! Праўда, яна не чытаецца ў тым аб’ёме, як хацелася б. Можна, трэба было крыху пашырыць прэамбулу? Калі героі праходзяць праз гандзельную залу ў пошукі сваіх месцаў, яны маглі б, да прыкладу, разыграць дыялог, як прыкольна ставіць сябе на месцы кіназорак. Тады нарэзка з замежных стужак і добра знятыя відэафрагменты з нашымі артыстамі не прырэхлі б адзін аднаму. Далейшага пошуку патрабуе і характар гераніі. Для маладой Лізаветы Альхоўкі гэта першая буйная праца, прычым цалкам супрацьлеглая ёй па псіхалогіі: артыстка тэрмінова ўводзілася ў гэтую ролю, выратаваныя на культурным полі штосьці такое, чаго раней не было, з-за хваробы сваёй больш дасведчанай калегі.

Нягледзячы на згаданыя шурпатасці, гомельскі спектакль на некалькі гадоў пераўзыходзіць расійскі. Вабій рэжысёрская канцэпцыя, выкарыстанне сучасных пастаўных сродкаў, разлік на творчую моладзь (у спектаклі занятыя таксама Міхаіл Грышачкін і Дзмітрый Байкоў), скіраванасць на такую ж маладзёжную аўдыторыю. Слэзатрафія галоўнага мастака тэатра Таццяны Стысінвай вылучаецца максімальнай функцыянальнасцю: пачатковыя рэкламныя панэллі “пераўвасабляюцца” ў пляжныя лежакі, крэслы, канапу — ува што заўгодна, робячы спектакль прыдатным для гастроляў. Пэўна, менавіта беларуская ментальнасць выклікала іншы фінал (у п’есе Рудкоўскага іх было два — на выбар) — без аніякага на ўзбагаціш новым талі праектам — “Тэатральныя сустрэчы”. Спецыяльна да гэтай падзеі адна з расійскіх антрапедыз уасобіла камедыю “Спакушэнне” сучаснага італьянскага драматурга Альфа Нікалі — любоўны трукнутык з нечаканай развязкай. У тым папраў-

На пачатку месяца ў сталічным Палацы мастацтваў адкрыліся ажно тры новыя выставы. Практыка такіх сумешчаных вернісажаў стала ўжо пастаяннай і дэманструе свой плён — прынамсі, па колькасці наведвальнікаў. А ў самы пік “мёртвага сезону” гэта асабліва актуальна.

Вялікую залу Палаца мастацтва падзялілі чатыры персанальныя выставы, прымеркаваныя да юбілейных дат. Тое, што гэтыя абсалютна розныя поведле творчага менталітэту і прафесійнай спецыялізацыі мастакі апынуліся пад адным дахам — чыстая выпадковасць. Проста ўсе яны не так даўно дасягнулі ўзросту, які дае чальцу Саюза мастакоў права на “сольную партыю” і які вымагае азірнуцца назад, асэнсаваць назапашанае і падумаць, што рабіць далей. Уладзіміру Тамашэвічу сёлета спаўняецца 55 гадоў, Віктар Мінко летась адзначыў 50-гадовы юбілей, Уладзімір Лавецкі адсвяткаваў яго нядаўна, а самаму старэйшаму з іх — Рыгору Мяжуеву — сёлета 60.

Уладзімір Лавецкі. “Рыфма”.

Больш як дзесяць гадоў таму група беларускіх мастакоў утварыла суполку “Традыцыя”. Такім чынам, выставу творчага аб’яднання “Далягляды рэальнасці”, якая адкрылася ў Палацы мастацтва, можна лічыць па сутнасці юбілейнай.

У адрозненні ад чальцоў іншых мастацкіх аб’яднанняў, “традыцыянікі” не рабілі заяў сацыяльна-палітычнага зместу, не дэкларавалі намеру ўзгадваць на культурным полі штосьці такое, чаго раней не было, з-за хваробы сваёй больш дасведчанай калегі.

У Палацы мастацтва адкрылася выстава “Маленне агню і ветру”, прысвечаная памяці мастака Фёдара (Франца) Ястраба.

Яна займае залу, дзе звычайна выстаўляецца дэкарацыйна-прыкладное мастацтва. Той, хто знаёмы са стылістыкай жывапісу Ястраба (1953 — 2014), можа ўбачыць у гэтай акалічнасці сімвалічны знак. Справа ў тым, што дэкарацыйнасць — аснова вобразнага ладу мастака. Фарбы на палітры для яго — бадай, тое самае, што для іншых літаратараў алфавіта; а карціна — нібыта верш, які вабій найперш мілагучнасцю, а ўжо потым ты задумваецца аб ягоным сэнсе.

Родам Фёдар-Франц з Віцебшчыны, паходжаннем

Уладзімір Тамашэвіч — пейзажыст у традыцыйным разуменні гэтага жанра. Ён з тых, каму падабаецца вандраваць па вясковых вясках не з фотаапаратам, а з эцюднікам і фіксаваць з дапамогай пэндзля тых краявідаў, да якіх яшчэ не даехалі асфальтавыя каток і газонакасілка.

Віктар Мінко — скульптар. Раней бы называлі яго суррэалістам, бо ў сваёй пластыцы ён спалучае тое, што ў рэальнасці і побач не ста-

Рыгор Мяжуев. “Вострая брама”.

Каардынаты пункту адліку

алізм і не звалі зноў стаць на рэйкі перасоўніцтва. На маю думку, у “Традыцыі” зыходна не было ніякага крэда, і падляналі ў межах суполкі выключна з прагматычных меркаванняў: грамадою часам бывае прасцей прабівацца на мастацкі рынак, чым рабіць тое самае паасобку. Да таго ж, сабраліся ў суполку людзі псіхалагічна сумяшчальныя, блізка поглядамі на мастацтва ўвогуле і на фігуратыўна-прадметнае мастацтва ў прыватнасці.

Гэтая выстава “Традыцыі” мае назву “Далягляды рэальнасці” і прысвечана

Фарба як слова

Фёдар Ястраб. “Ундзіна”.

яла. Але зважаючы на папулярнасць “фэнтэзі”, назаву яго хутчэй казачнікам, які праз мудрагелісты сюжэт імкнецца данесці да грамадства простыя думкі.

Уладзімір Лавецкі паводле адукацыі манументаліст, але па жыцці — графік. Тое, што ён малюе, можа ў роўнай ступені быць ілюстрацыяй да філасофскіх прыпавясіяў і тлумачальніка невытлумачальных сноў-мрояў.

Рыгор Мяжуев — майстар акарэлі. Ён не імкнецца да максімальна дакладнай перадачы

Рыгор Мяжуев. “Вострая брама”.

Чатыры самасці

таго, што бачыць вока. Малюючы прыродныя краявіды, помнікі гісторыі, ствараючы абстрактныя кампазіцыі ці сімвалічныя кампазіцыі з метафізічным чыннікам, ён вядзе гаворку сам з сабою, спрабуе зазірнуць ва ўласную душу. У прыродзе яго цікавяць памежныя станы, калі ўжо не вонь, але яшчэ і не зіма, ужо не зіма, але яшчэ не вясна. Падобны стан дваістасці, няпэўнасці вельмі шанаваў і наш класік Вітольд Вялініцкі-Біруля. У Мя-

жуха адзін з любімых сюжэтаў — адліга.

Выстава чатырох мастакоў сведчыць, што нават пры наяўнасці трэндаў, якія для культурнай грамадства з’яўляюцца чымсьці нахшталт “лінгва франка” — і праз гэта вабяць і створаць, і гледачоў — заўжды знойдуцца тая, хто не будзе падладжваць мову сваёй душы пад агульнапрыняты лексікон. І не таму, што не могуць. Не хочуць. Ім цікавей выявіць уласную самасць.

Я не стаў бы шукаць у творчасці Ястраба канцэптуальныя стрыжань. На маю думку, яна ў значнай меры

творчасць з асветніцкай працай. Бадай на кожнай выставе суполкі прысутнічаюць творы, прысвечаныя Вялікай Айчыннай вайне, і партрэты асоб, якім ёсць што сказаць “пра час і пра сябе”. У карцінах чальцоў суполкі прысутнічаюць рэаліі эпохі, якая для кагосьці скончылася і адышла ў нябыт у 1991 годзе, а для кагосьці застаецца трывалым падмуркам нашага сёння.

Уладзімір Тамашэвіч. “Стары сад”.

Далягляды залежыць ад кропкі, з якой углядаецца ў гарызонт. Час — ад падзеі, ад якой вядзецца палік гадоў. На гэтай выставе глядач мусіць сам вызначыць гэтыя каардынаты.

рэфлексійна. Ён рабіў не тое, што цікава многім, а тое, што было важна для самога аўтара. Але паколькі той аўтар — асоба шматгранная, дык у лютэрку ягоных карцінаў бадай кожны злоўе ўраччын нешта сваё.

Калі мастак памірае, усё зробленае ім набывае новы сэнс. Завяршаецца жыццё — і паловіцкія рысы творчасці. Застаюцца творы, у якіх нічога нельга змяніць, дапрацаваць, перайначыць. Якія ўжо немагчыма ні сапсаваць, ні палепшыць.

Пры жыцці аўтара мы часта ўспрымаем творы праз ягоную асобу. Пасля смерці мы бачым асобу праз прызму створанага ёй. Міркуючы па персанальнай выставе, Фёдар Ястраб жыві недарма і мастаком быў годным.

Віктар Мінко. “Русалка”.

Матэрыялы паласы падрыхтаваў Пётра ВАСІЛЕЎСкі

Даводзілася бачыць культуру Жлобінскага раёна ў самых розных яе праявах. У 2009 годзе, да прыкладу, пісаў пра чыкучку кадраў, пра частыя змены кіраўніцтва аддзела культуры і як вынік — пра не надта высокую дысцыпліну сельскіх работнікаў культуры. Становішча з таго часу значна стабілізавалася. Пераканаліся ў гэтым і падчас выязной рэдакцыі “К” (2012) у шэраг раёнаў Гомельшчыны. Сёння застаецца толькі згадваць, што быў час, калі пэўныя клубы ў рабочы час былі зачынены без дай прычыны, дзе-нідзе буяла пустазелле, а дах у дзіцячай бібліятэцы безнадзейна працякаў.

Яўген РАГІН, Мінск — Жлобінскі раён — Мінск / Фота аўтара

Апошнія гады аддзелам ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі (падзелу на культуру і ідэалогію на Гомельшчыне пакуль не адбылося) кіруе Валянціна Няхай, жанчына валявая ды прынцыповая. Яна сама прапанавала мне “сцэнарый” маёй камандзіроўкі. Усё зрабілі, каб была яна інфармацыйна насычанай, загадчык аддзела культурна-масавай і арганізацыйна-метадычнай работы Жлобінскага цэнтра культурна-дасугавай дзейнасці Вольга Мікша і металыст згаданага аддзела Наталля Рахімава. Аўтарская заўвага: вырашэнне амаль усіх праблем, якія я агучу, ад работнікаў культуры Жлобіншчыны не залежыць.

Увасабленне ідэі

ЧЫРВОНЫ ЦІ КРАСНЫ?

Даўно заўважыў: штосьці не шанцуе работнікам культуры Гомельскай вобласці са службовым транспартам. Да прыкладу, на Жлобіншчыне больш-менш прыстойна выглядае толькі бусік нямецкай вытворчасці. ПАЗік — на рамонце, а “Газель” выглядае так, што нібыта вось-вось разваліцца. І як мы на ёй ці не палову раёна аб’ехалі? Напэўна, не час яшчэ забывацца на тое, што дадзеныя мясціны пацярпелі ад чарнобыльскай бяды, і што дзяржаўны клопат пра мясцовых жыхароў неапраўданым капрызам ніяк не назавеш.

Другая праблема — гэтка ж глабальная, як і першая. Праўда, вырашэнне яе і ад мясцовых улад у пэўнай ступені залежыць. Маю на ўвазе эфектыўную прыдарожную рэкламу, пра сённяшняю неабходнасць якой “К” піша гэтак жа часта, як і пра рэбрэндынг рэгіянальнай культуры. Дык вось, ёсць у раёне населены пункт Чырвоны Бераг. Адны глумачаць назоў тым, што было тут калісьці шмат чырвонай гліны. У дадзеным выпадку такая назва — цалкам апраўданая. Іншыя схіляюцца да другой версіі: прырода тут вельмі маляўнічая, прыгожая, таму магнат Козел-Паклеўскі і выбраў тут месца для летняй рэзідэнцыі. Калі так яно і было, дык вёску варта называць Красны (прыгожы) Бераг. Ці не час урэшце з версіямі вызначыцца?

Ана Жлобіншчыне з гэтымі назвамі — пакуль вэрхал. Адзін указальнік, што паказвае на сядзібна-паркавы комплекс, кажа адно, а ўказальнік на населены пункт — зусім іншае. Вельмі крыўдуе з-за гэтага кіраўнік філіяла Жлобінскага краязнаўчага музея (філіялам, як вы здагадаліся, стала сядзіба Козел-Паклеўскага) Марыя Ткачова. Маўляў, многія аўтатурысты ў пошуках Краснага Берага цалкам ігнаруюць Чырвоны і безваротна праязджаюць міма. І не таблічкі тут патрэбны, а маштабныя маляўнічыя банеры (і далёка не адзін). Дарэчы, вось яшчэ тэма для асобнага артыкула сацыяльнай значнасці, дзе прагучалі б хаця б прыблізныя адказы на пытанні “Колькі каштуе сацыяльная рэклама?” і “Ці ёсць у краіне сістэма прыдарожнага інфармавання?”

Пагонны метр нязбыўнай мары

Жлобіншчына: пра рэкламу, Мурзіка і парваны баян

МУРКА ДАМАВІКА НЕ БАІЦА

Дзевятнаццаць гадоў — каціны век. Роўна столькі цягнулася рэканструкцыя сядзібы ў Красным Беразе. Коціка Мурзіка ці не з першых дзён прылашчылі і пакінулі на аб’екце рабочыя. Коцік пражыў дзевятнаццаць гадоў, быў адданым вартаўніком будоўлі. Перад смерцю прывёў замену — котку Мурку. Яна асвоілася імгненна: хоць мясцовага дамавіка і не баіцца, але ў музейныя залы не заходзіць, варту нясе на вуліцы і застаецца галоўнай гераніяй усіх перадмузейных турыстычных фотасесій. Так, турысты наведваюць аб’ект досыць актыўна. Аднак, на думку Марыі Ткачовай, іх магло быць і паболей пры прадуманай рэкламнай кампаніі.

Мы разам пасумавалі па колішняй Дзяржпраграме “Беларусь — краіна замкаў”. Нават і згадваць не хочацца, што скасавалі яе з-за недастатковага фінансавання. У выніку аншлагам забяспечаны толькі Мір ды Нясвіж. А Жылічы, а Косаўскі палац, а Красны Бераг? Можна колькі заўгодна гаварыць пра турыстычны імідж Беларусі, але ад гэтага ён не стане трывалым і прывабным. Не вярніце я эканаміст, але ведаю, колькі ўкладзеш, столькі, як мінімум, і атрымаеш. А з такой базай, як у Красным Беразе, толькі пра максімум варта думаць. Гэтага ж меркавання прытрымліваецца і Марыя Дзмітрыеўна. План па аказанні платных паслуг выконваецца. Апрача экскурсій ахвотным прапаноўваюцца рэгістрацыя шлюбу, фотасесіі, рэканструкцыя ба-

ляў, віншаванні юбіляраў. Не забывайце: ёсць тут і старасвецкі парк з алеямі і рэчкай Добаснай. Няма пакуль што чоўнаў ды карэт для няспешных шпацыраў. Я чамусьці не сумняюся, што з часам з’явіцца і яны.

ДЗЕ ФІРАНКІ ПРЫДБАЦЬ?

— Пра што канкрэтна пісаць будзеце? — запыталася Марыя Ткачова. — Пра магнатаў увогуле, канкрэтна пра Козел-Паклеўскага ці пра тагачасную сядзібна-палацавую архітэктур?

Я вырашыў, што пісаць буду пра стаўленне кіраўніка да сваёй установы культуры. Думаю, іншым будзе вельмі карысна пазнаёміцца. Я запытаўся ў Марыі Дзмітрыеўны, што ёй псеу настрой. Яна сама паказала ўсё.

На здымках:

- Музей у Рэцке.
- Пётр Альхоўскі з Рэцты: “Гаспадарка ў нас вялікая!”
- Рамеснікі з Рэцты Павел Валчкоў і Аляксандр Баццошкоў.
- Сучасная лямпачка на адрэстаўраванай пад даўніну столі.
- Маскоўскія турысты ў Красным Беразе.
- Надзея Курдаева з Шчадрына.
- Марыя Ткачова і Мурка.
- Гэта толькі частка “Дабаснянкі”.
- Інтэр’ер маёнтка.

Аднаўленне ўнутранай аздобы ішло сёмым этапам (пачыналі з даху). Калі час госьці не хапала, будаўнікі казалі: “Потым!” Гэтае слова цяпер для Марыі Ткачовай — самае нелюбімае. “Потым” — на мове аб’якавага азначае “ніколі”. Перыметр адмысловых карункаў на лессвіцы пакрыты сусальным золатам. Яго не хапіла роўна на пагонны метр над дзвярыма другога паверха, што

вядуць у будуар. Усё блішчыць, а гэты метр цымяны, як настрой у кіраўніка філіяла. Паколькі гаспадары любілі вандраваць, дык і залы ў рэзідэнцыі аформлены па іх загадзе ў стылі розных краін. У арабскай, да прыкладу, столы — у мудрагелістым маўрытанскім арнаменце. Але без жырандолі (“Потым!”), замест яе — звычайная лямпачка. Адно толькі добра, што энергазберагальная. На

пэўных вокнах няма фіранак — “Потым!” Дзе і за што іх цяпер прыдбаць?

І ўсё ж Марыя Дзмітрыеўна знаходзіць сілы радавацца. Сярод наведвальнікаў знаходзяцца неаб'якавыя. Пасля іх візітаў палац багачее гадзіннікам, іконамі, дробным антыкварыятам. Але ўсе рэкорды дабрачыннасці пабіў гомельскі калекцыянер Сяргей Пуцілін, які аддаў палац у арэнду частку сваёй мэблевай калекцыі. Слава Сяргею Леанідавічу, але хацелася б, каб самым лепшым мецэнатам заставалася дзяржава.

Музейшчыкі Краснага Берага, натуральна, ратуюць сябе і самі. Атрымалі 18 тысяч прааанаўскіх еўра, частка іх пайшла на набыццё цудоўнага гасціннага гарнітура з адмысловымі

дэкрэтным адпачынку: трэцяга сына нарадзіла. Майстры-рамеснікі вельмі цікавыя і таленавітыя. Мастак Ганна Бацюшкова і вышывальшчыца Любоў Сарокіна такія сувеніры вырабляюць, што раскупляюць іх вельмі актыўна. Зусім нядаўна пачалі працаваць рэзчык па дрэве Павел Валчкоў і сталяр Аляксандр Бацюшкоў. Нядаўна тут прайшло раённае свята “Майстры Жлобіншчыны”. Вельмі завозна было тады ў “Гасцёўні”. Што яна можа прапанаваць? Майстар-класы па вырабе лялькі, шыцці і разьбе па дрэве. Працу адпаведных гурткоў, дзе займаюцца амаль два дзясяці чалавек. А яшчэ — шыкоўны і вялікі газон для хадзьбы басаноў. Як на мяне, дык не хапае на падворку нескладаных вясковых прыстасаван-

тура”. А мне ў адказ — аргумент: для згаданага ансамбля сцэнічныя касцюмы купіла Жлобінская райгазета “Новы дзень”. Вось тут мне і стала сорамна. Як патлумачыць, што раёнка можа мецэнатваць, а важнае рэспубліканскае выданне — не. Сорамна і таму, што наклад у “Новага дня” — утрыя большы, чым у “Культуры”. І не надта вясёлыя думкі паліся гэтага. Так, нас не выпісваюць пад прымусам. Мы стараемся рабіць газету для прафесіяналаў. Вось толькі трывожыць пытанне: “Няўжо іх засталася ў краіне не больш за чатыры тысячы?” Між іншым, у Красным Беразе “Культуру” выпісваюць.

Сяргей Сныткоў сумаваў з іншай нагодой: вельмі мала сярод акампаніятараў слухачоў засталася. Таксама праблема. Слухач — універсал, ён грае і па слыху, акадэміст — толькі па нотах. Адбяры ў апошняга гэтую “мыліцу” — змоўкне. А вось чаму сёння нашы навучальныя ўстановы не рыхтуюць слухачоў-акадэмістаў? Пытанне заслугоўвае, як падаецца, асобнага аналітычнага артыкула.

Некалькі слоў пра “Дабаснянку”. Вы чулі калі-небудзь прыпеўкі з элементамі рэпа? Гурт з Краснага Берага можа і не такое. Таму слава ў яго — агульнараённая. Тамара Ермаловіч кажа, што ансамбль сам па сабе — доўгатэрміновы праект сістэмнай папулярызаванай традыцыйнага песеннага мастацтва (рэпавыя матывы — творчы эксперымент, без якога няма руху наперад). Але і такі, здавалася б, перспектывыны праект можна загубіць на корані. Справа ў тым, што калісьці ў складзе гурта было 15 чалавек, цяпер — 7. Доказ таму, што пра амаладжэнне “спеўнага арганізму” трэба клапаціцца загалды.

У тым, што прафарынтацыя ды пераемнасць у галіне культуры наладжана на Жлобіншчыне няблага, я пераканаўся ў вёсцы Шчадрын. Кіраўнік клубнай установы Алена Крантоўская, якая працуе ў галіне з 1977 года, мае цудоўную маладую памочніцу — акампаніятарку Надзею Курдаеву. Вельмі таленавітая дзяўчына вядзе яшчэ і аматарскае аб'яднанне па дэкараўна-прыкладным мастацтве. І мясцовы бібліятэкар Ганна Грынькова спакойная. Знайшла сабе замену — маладую Таню Мінькову. Таня расказвае, што Ганна Пятроўна цяпер на пенсіі, але часта бібліятэчку наведвае, падтрымлівае парадамі. Усе дзяўчаты — мясцовыя, ніхто не збіраецца шукаць лепшай долі. Толькі так, падаецца і можна вырашыць кадравы пытанне.

Клубнікі раёна заняты цяпер пераглядом зместу святаў вёскі. Рэбрэндзінг — працэс няпросты. Хочацца пажадаць работнікам культуры паболей творчых знаходак і здзяйснення ўсіх без выключэння мараў.

Знаёмцеся!

Лялькіна мамка

На здымку: Ганна Кірэеўна любіць сваіх лялек больш за сябе. У мяне склалася такое ўражанне, што не столькі яна іх робіць, колькі яны яе.

Яна працавала мастаком на фабрыцы мастацкай інкрустацыі ў Кобрыне, калі нарадзіла трох дзяцей — выхавацелькай дзяцячага садка ў Рэксе, потым — паштаркай, фермерам, прыёмшчыцай заказаў камбіната бытавога абслугоўвання і цырульнікам, на паўстаўкі — настаўніцай малявання ў школе, на сёння — майстар-метадыст дома рамёстваў “Гасцёўня”. Гаворка пра Ганну Бацюшкову (з ужо знаёмай вам Рэкты) — унікальнага мастака-лялечніка. Па ўсім бачна, што толькі з важным жыццёвым багажам за плячыма і можна з поспехам займацца такой сур’ёзнай справай як выраб лялек.

Адкуль бярэцца здольнасць вадзіць алоўкам па паперы і бачыць, як з-пад грыфеля пакрысе прарастае зусім іншае жыццё? У пэўных народаў, кажуць, маляванне людзей ды звяроў — пад забаро-

най. Маўляў, ці ж можна пераймаць боскія здольнасці? На радасць усім у майстрыхі Ганны Бацюшкавай такія неабдымныя амбіцыі, што яна без разваг імітуе на практыцы здольнасці Стваральніка:

вырошчвае, як кветку, свой свет. Спачатку гэта былі фабрычныя інкрустацыі. Неяк неўпрыкмет (з-за ўсё тых жа бязмежных амбіцый) Ганна Бацюшкова ўваходзіць у лік лепшых спецыялістаў і атрымлівае права карыстацца асабістым кляймо.

І чым бы потым яна не займалася, але маляванне прысутнічала ў жыцці заўжды. Пазіраючы на маці, маляваць сталі і трое дзяцей. Далей — болей. Ганна Кірэеўна пераканалася, што яе работы людзям падабаюцца. Пачала эксперыментавать. Да трох ночы засяджвалася. Так з’явіліся першыя лялькі. Абярэгі — гэта адно. Лялькі ў нацыянальным адзенні і з дакладна прарысаваным тварам — зусім іншае. Такія называюць калекцыйнымі. Кожная — са сваім характарам. Нават не верыцца, што за гэтымі вельмі чалавечымі выразамі — банальнае пап’е-машэ. Адкуль бярэ Бацюшкова гэтыя характары? Нават сама не ведае. Адкульсці з-пад сэрца. Спрабавала перамалёўваць з часопісаў ды з фотакартак. Не атрымліваецца! А з галавы — толькі паспявай занатоўваць. А гэта ўжо штосьці ды значыць. Тое, да прыкладу, што мастацтва жыве ў душы майстрыхі.

А яшчэ Ганна Кірэеўна робіць барэльфы-магніцікі. Гэта таксама фігуркі беларусаў і беларусак. На першы погляд, рэч інсітная. Але варта прыгледзецца, каб зразумець, наіў — у характарах фігурак. А самі яны — нібыта гімн людзям працы, здольных на любоў і каханне, самаадданасць у працы ды творчасці.

Замест заканчэння

Згадкі пра “Куфар...”

Калісьці “К” друкавала метадычныя матэрыялы пад назвай “Куфар-рацца”. З-за недахопу газетнай плошчы некалькі гадоў таму гэты праект мы спынілі. Але ці не падчас кожнай нашай камандзіроўкі чуюм просьбу: “Вярніце “Куфар”!”

Гаварылі пра гэта работнікі культуры Карэліцкага раёна, згадалі праблему і па клубных установах Жлобіншчыны. Я ўдакладніў. У першую чаргу ім не стае для працы беларускіх песень беларускіх кампазітараў, дыхтоўных сцэнарыяў на роднай мове. Перакананы, “Куфар”, хоць і не ў ранейшых памерах, але неабходна вяртаць. Мо такім чынам мы і падпіску колішнюю вернем. А як вы думаеце?

эмалевымі мініяцюрамі на спінках крэслаў. Астатнія грошы выкарыстаны для добраўпарадкавання парка і сядзібы. Цяпер актыўна думаюць, як яшчэ прыцягнуць увагу Еўрасаюза.

ЁСЦЬ У РЭКСЕ “ГАСЦЁЎНЯ”

Хто што ведае пра Рэкту? А шкада. Зноў рэкламная праблема. А Рэкта заслугоўвае, каб пра яе ведалі калекцыянеры, аматары нестандартных сувеніраў ды традыцыйных беларускіх рамёстваў, а яшчэ — гаспадары сямействаў, якія хочучь паўнацэнна адпачыць на прыродзе. Паспрабуе хоць неяк кампенсавать рэкламную нішчыню.

У вёсцы Рэкта працуе дом рамёстваў “Гасцёўня”. Назва дакладна перадае яго спецыфіку. Сюды можна і трэба завітаць для вельмі слушнага і карыснага для ўсіх адпачынку. Часовы кіраўнік установы Пётр Альхоўскі (нядаўні старшыня мясцовага сельсавета) расказвае, што дырэктар Святлана Бабянюкова — у

няў для забавы: арэляў ды каруселяў рознага роду. Вельмі актыўна супрацоўнічае дом рамёстваў з мясцовым СДК. Што яшчэ? Мае дом рамёстваў сапраўдны музей сялянскага побыту.

Калі вы яшчэ не бывалі ў Рэксе, настойліва раю: кідайце ўсе клопаты, збірайце сямейнікаў і спытайцеся ў тамтэйшы дом рамёстваў. Здзіўленню вашаму не будзе мяжы. Я, да прыкладу, купіў там такія сувеніры, што на іх мае суседзі глядзяць са зразумелай для мяне сквапнасцю. У Рэкту!

“ВЫ ИНСТРУМЕНТ НАМ НЕ КУПІЦЕ?”

Гэтымпытаннем мяне выбілі з каляіны дырэктар СДК у Красным Беразе Тамара Ермаловіч і акампаніятар Сяргей Сныткоў. Аказваецца, для народнага ансамбля “Дабаснянка”, дзе Тамара Уладзіміраўна — мастацкі кіраўнік, патрэбны новы баян, бо стары клеены-пераклеены і вась-вось парвецца. Доўга не мог зразумець, чаму пытанне — да газеты “Культу-

З панядзелка іду ў доўгачаканы адпачынак. Трэба выспацца, а потым паглядзець, што робіцца ў бліжэйшым замежжы — у прыватнасці, ва Украіне — і высветліць урэшце, чым адрозніваюцца тутэйшыя язі ад іхніх. Не пашкодзіла б пазнаёміцца і з тым, як развіваецца сетка ўстаноў культуры ў нашых добрых суседзяў. Словам, канец лета абяцае мне шмат нечаканасцяў — спадзяюся, вельмі прыемных.

Яўген РАГІН

Апакуль чытаю вашы лісты. Амаль усе яны прысвечаны Году малой радзімы. Да прыкладу, вось пра што піша Вольга Сінкевіч з вёскі Сямёрнікі Ашмянскага раёна: *“Хтосьці скажа, што вясковае жыццё — сумнае ды аднастайнае. Маўляў, няма тых забавак, якія прапапоўвае горад. У адказ можна запярэчыць: сельскі будзень прапапоўвае непаўторную прыгажосць пейзажаў, цішу, адсутнасць пустой мітусні, а таксама дары гародаў ды лясоў. І няпраўда, што вяскоўцы не могуць весела бавіць час! Прыклад таму — дні калектыўнага адпачынку, якія адбываюцца цяпер у многіх сёлах краіны”*.

Вельмі слушна і пераканаўча, на мой погляд. Аўтарка апісвае свята “Калі мы разам”, прымеркаванае да Года малой радзімы. Апоўдні вяскоўцы пачалі падцягвацца да імправізаванай сцэны. Дзятва выпрабавала батуты. У вялікім канцэрце прынялі ўдзел не толькі мясцовыя клубнікі да бібліятэкары, але і самадзейныя артысты з аграгарадка Галышаны, народны ансамбль народнай песні “Жытніца” з аграгарадка Кракоўка. Дзейнічала выстава народнага майстра з Сямёрнікаў Рамана Трота. Свае работы дэманстравалі і ўдзельнікі гурта “Умелья рукі”. А потым была маладзёжная дыскагэта.

Другі год запар у аграгарадку Кемелішкі, што на Астравеччыне, ладзіцца брэндавае свята “Лавіся, рыбка!” Зранку да абеду васьмнаццаць удзельнікаў спаборнічалі за званне “Найлепшы рыбак раёна”. З Астравецкага цэнтра культуры і народнай творчасці паведамлілі, што разам з конкурсам праводзіўся і гастронамічны фест рыбных страў на лобы густ. Натуральна, рэй вяла юшка. Тыя ж, хто да рыбалкі дыхае роўна, дэманстравалі свае здольнасці на спартыўных пляцоўках. Потым быў конкурс на найлепшую русалку. Дарэчы, адметныя імпрэзы нядаўна прайшлі і ў іншых вёсках раёна — Альхоўка (сямейнае свята), Падольцы (“Уладар сяла”), Рытань (выстава рэтра-тэхнікі).

Лавіся, рыбка! Прысніся, русалка!

Самая, бадай, важная падзея ў культурным жыцці краіны адбылася ў вёсцы Гарадная, што на Століншчыне. Тут прайшоў VI Міжнародны пленэр ганчароў-керамістаў. Натуральным фінальным мерапрыемствам сталі фестываль-кірмаш і свята вёскі, якая адзначыла сёлета 570-годдзе. Гарадная даўно лічыцца сталіцай беларускага ганчарства. Створаны тут і адпаведны музей. А сёлета на кірмашы распачаты аптывы продаж посуду.

Піша Настасся Голуб з Дзятлаўшчыны: *“Пчалары і аматары салодкага сабраліся ў аграгарадку Раклевічы. Свята мёду праходзіла трэці год запар у рамках раённага праекта “Добрых людзей славім — весела час бавім”*. Інакш кажучы, было і салодка, і весела. Адметнасць мерапрыемства ў тым, што да вяскоўцаў без лішніх разваг прыехалі артысты Гродзенскай абласной філармоніі. Якая яшчэ

На здымках:

- 1 Салодкае свята ў Раклевічах.
- 2 На Астравеччыне праходзяць свята вёсак.
- 3 “Мелодыі памежжаў” у Гудзевічах.
- 4 Лепшая работа Алены Вярменіч з Магілёва.
- 5 Бярэзіншчына: за прыгажосцю — у бібліятэку.
- 6 Вёска Прудцы: на Шчучыншчыне любяць кнігі.

філармонія краіны можа пахваліцца такой павагай да працаўніка сяла?

Яшчэ адно свята называлася “Добры дзень, суседзі!” Прайшло яно ў Крайванцах, што на Ашмяншчыне. На фест запрасілі і жыхароў суседняй вёскі Каменны Лог. Паміж самадзейнымі артыстамі быў арганізаваны творчы конкурс. Дзейнічала выстава дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва. Прадстаўнікі пагранічнай заставы распавялі пра асаблівасці сваёй службы. Прыгожая аўчарка ахвотна выконвала каманду “Дай лапу!”

Цягам студзеня-чэрвеня гэтага года на Магілёўшчыне ладзіўся абласны конкурс на

найлепшую творчую работу “Мая малая радзіма”. У ім бралі ўдзел майстры раённых дамоў (цэнтраў) рамёстваў, гурткі і студыі дэкаратыўна-прыкладнай творчасці ўстановаў культуры і рамеснікі, якія працуюць самастойна. Заснавальнікам і арганізатарам конкурсу стаў Магілёўскі абласны метадычны цэнтр народнай творчасці і культурна-асветнай работы. Начальнік аддзела гэтай установы Валчкова паведамляе, што новы творчы праект скіраваны на захаванне і развіццё традыцыйных рамёстваў, падтрымку і стымуляванне дзейнасці майстроў, на павышэнне іх прафесійнага майстэрства і актывізацыю

дзейнасці раённых дамоў (цэнтраў) рамёстваў.

Вельмі слушнае аўтарскае ўдакладненне: запатрабаванасць заўсёды была асноўнай умовай захавання рамёства, але захаванне рамёства — не азначае зрабіць яго запатрабаваным. Таму цэнтр шмат робіць, каб даўнія традыцыі сталі часткай сучаснага жыцця. Конкурс, па сутнасці, для таго і праводзіўся. За два этапы трэба было вызначыцца ў намінацыях “Творчая работа”, “Дробная сувенірная прадукцыя пра родны край”, а таксама абраць найлепшы сувенір на гэтую тэматыку. Каля паўсотні майстроў працавалі ў самых розных відах дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва: кераміка, тэкстыль, лозапляценне, льновалакно, папера... Гран-пры за пано “Мая малая радзіма” атрымала Алена Вярменіч — майстар ласкутнай тэхнікі з Магілёва.

Бібліятэкар аддзела абслугоўвання Бярэзінскай цэнтральнай бібліятэкі Кацярына

Ярмолінская прапапоўвае ісці па здароўе і прыгажосць у яе ўстанову. Справа ў тым, што тут дзейнічае клуб “Мерыдыян”. У ім адбыўся семінар-практыкум для жанчын “Прыгажосць і здароўе”. На сустрэчу з чытачамі прыйшлі касметолог, менеджар адной з касметычных кампаній, цырульнік. І кожны даваў жанчынам карысныя парады.

Да Года малой радзімы бібліятэкары аддзела абслугоўвання і інфармацыі Ашмянскай раённай бібліятэкі правялі краязнаўчую гадзіну “Архітэктурная спадчына Ашмяншчыны”. Загадчык згаданага аддзела Святлана Галінская распавяла, што працавала ў той дзень і кніжная выстава “Ашмяншчына — вялікі шлях малой радзімы”.

15-годдзе ажыццяўлення Праграмы трансгранічнага супрацоўніцтва “Польшча — Беларусь — Украіна” было адзначана на Гудзевіцкай зямлі фестывалем “Мелодыі памежжа”, які адбыўся ля мясцовага літаратурна-краязнаўчага музея. Пра гэта паведамляе загадчык сектара культуры Мастоўскага райвыканкама Настасся Палуйчык.

Юнія чытачы сельскай бібліятэкі аграгарадка Станцыя Ашмянны адправіліся ў чарговае падарожжа па свеце літаратурных казак. Як распавядае бібліятэкар Анжаліка Дзямідава, мерапрыемства адбылося ў рамках раённага конкурсу “Бібліятэка: кніга, чытач, творчасць”.

Загадчык бібліятэкі сямейнага чытання “Верасок” горада Маладзечна Лідзія Якуш напісала пра сустрэчу чытачоў з пісьменнікам Міколам Чарняўскім, Уладзімірам Мазго, Аленай Стэльмах і Тамарай Бунта. Чытачы задалі ім пытанні, датычныя развіцця сучаснага літаратурнага працэсу і творчай кухні літаратара.

75 гадоў таму на правым беразе Нёмана стаяла вёска Княжаводы (цяпер гэта Мастоўскі раён), і жыло ў ёй больш за тысячу чалавек. Абাপал адзінай вуліцы месцілася аж дзве сотні хат. Кажучы, прыгожыя ды высакародныя людзі былі ў паселішчы з загадкавай назвай. Але ў пятніцу 23 ліпеня 1943 года фашысты іх знішчылі. З гэтай сумнай нагоды днямі адбыўся мітынг-рэвквем “І помніць цяжка, і забыць нельга...” Музыкальная тэатралізацыя распавяла пра дзяцей Вялікай Айчыннай вайны, пра летуценныя мары вяскоўцаў, імкненне выжыць і перамагчы. Выступіла і сведка тых страшных падзей Вера Бышкала, якой тады было 13 гадоў.

Да сустрэчы ў верасні, шануюныя чытачы “К”! Мiane чакае Дняпро, а рэдакцыя чакае новых вашых лістоў. Бо, зразумела, наш пляч “На людным месцы” разам са мною ў адпачынак не пойдзе.

Груў, патэрн, рытм, рух. І ўсё гэта — баян

Ягор Забелаў: “Хацелася большага — і мы пачалі шукаць”

Баян у руках Ягора ЗАБЕЛАВА — не народны інструмент. І не акадэмічны. Гэта інструмент усемагутны, які дазваляе ўвасобіць у жыццё размаітыя аўтарскія памкненні. Выпускнік Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі і лаўрэат міжнароднага конкурсу імя Жыновіча пайшоў сваім шляхам, даволі нязвыклым для дыпламаваных музыкантаў. Ён набыў вядомасць праз удзел у гуртах “Нагуаль” і “Серебряная свадьба”, затым з бубначом Арцёмам Залескім заснаваў інструментальны праект Gurzuf, які адыграў больш за 300 канцэртаў па ўсёй Еўропе. Стварыў музыку да многіх цікавых тэатральных пастановак і фільмаў.

А потым — нібы кудысьці знік: ні гучных падзей, ні новых запісаў. Праект Gurzuf спыніў існаванне, імя Ягора Забелава амаль не згадвалася. Нашай размовай запойнім тую інфармацыйную пусцячу.

— У свой час пра Ягора Забелава можна было пачуць даволі часта. Але ў апошнія гады ўзнікала адчуванне, што наша публіка вас згубіла...

— Гэта сапраўды так, таму што я надзвычай рэдка выступаю ў Беларусі. Асноўны напрамак маёй канцэртнай дзейнасці — Еўропа: Германія, Польшча, Аўстрыя, Чэхія, Швейцарыя... Мяне запрашаюць выступіць у Расіі, ва Украіне, а вось у Беларусі — чамусьці не. Таму я не здзіўлены, што тут мяне маглі падзабыць.

— А чаму спыніў існаванне Gurzuf?

— Усё калі-небудзь заканчваецца. У нейкі момант у нас быў творчы пік, а потым пачаўся спад, і мы не здолелі яго перажыць. Я стаў думаць, што рабіць далей. Вось так і пачаў выступаць сольна, а потым з’явілася маё Yegor Zabelov trio.

— Вашыя выступленні маюць даволі нязвычайную форму, асабліва калі вы на сцэне сам-насам са сваім інструментам. Можна падказаць, што прызначаны яны для вельмі вузкага кола. Тым не менш, канцэртаў у вас багата. На якую публіку яны разлічаны?

— Я маю акадэмічную адукацыю, і таму мне цікава бачыць на сваіх канцэртах падрыхтаваную публіку, нават прафесіяналаў. Адно з нядаўніх моцных уражанняў — калі на мой выступ у Каўнасе прыйшлі хлопцы з тамтэйшай Акадэміі музыкі і потым сказалі мне няма ла добрых словаў. Вельмі прыемна было. А на канцэрце ў Шчэціне былі два юныя акардэаністы, адзін з якіх выйграў чэмпіянат свету па баяне ў Францыі сярод дзяцей. І іх вельмі натхніла маё выступленне. Канешне, такія мо-

манты асабліва запамінаюцца.

Але агулам публіка абсалютна розная. Трапляюцца нават рокеры — я ж і сам люблю агрэсіўную рок-музыку. Трапляюцца і аматары джазу — іх цікавіць мая творчасць, хаця джазам яе не назавеш. Гэта хутчэй эксперымент, які спалучае розныя стылі і кірункі.

— Напрыканцы мінулага года Yegor Zabelov trio выпусціла альбом, і гэта быў першы ваш рэліз пасля вялікага перапынку. Пазнаёмце нас з групай і з новай плыткай.

— У Yegor Zabelov trio я граю з цудоўнымі музыкантамі — гэта басіст Аляксандр Яфімаў і бубнач Уладзімір Бегер. Яны добра вядомыя ў нашых вузкіх меляманскіх колах праз удзел у гурце Morfe і супрацоўніцтва з Аганэсам Аванэсянам. Што да перапынку? Шмат гадоў я спрабаваў нешта запісаць, аднак нічога вартага не атрымлівалася. Праблема была найперш у адсутнасці разумення, як увогуле трэба запісаць падобную музыку. Бо на канцэрце ўсё гучыць жыва, энергічна, натхнёна. А як гэта перадаць у запісе — пытанне.

— Але раней вы ўжо запісаліся з групай Gurzuf, працавалі ў павільёне “Мосфильма”, выдалі добры альбом.

— Так, першы альбом гурта Gurzuf мы пісалі простым “лайвам”: селі і сыгралі, ніякіх цяжкасцяў у гэтым сэнсе не мелі. Але гэтым разам у мяне была іншая задача: хацелася большага — і мы пачалі шукаць. На жывых канцэртах я выкарыстоўваю для баяна розныя эфекты, якія змя-

няюць яго гучанне. Падчас запісу ўсё адбывалася інакш — мы запісвалі спачатку абсалютна чысты гук, а потым ужо быў пошук эфектаў, канцэпцыі, рашэнняў. Працэс ішоў няпроста, бо ў мяне не так і шмат досведу працы ў студыі, а многія аранжыроўкі і многія рашэнні патрабавалі шмат часу і вялікіх энергетычных высілкаў. Не ўсё ляжала на паверхні, даводзілася вышукваць, капацца ў матэрыяле. Тым болей, мы імкнуліся зрабіць значную, нават знакавую работу.

— І што за кампазіцыі ў яе ўвайшлі?

— Матэрыял розных гадоў, нават напісаны для розных праектаў — нешта з’явілася яшчэ ў часы Gurzuf. Тым не менш, альбом The Rose Festival — не зборка, а цэльная праграма, над якой мы працавалі ў студыі ў адзін час, праграма з умоўнымі дзвюма часткамі. Першая — музыка, напісаная для трыа, якую мы выконваем на канцэртах. Другая — музыка да фільма “Голем”.

— Ці мае нейкае асаблівае значэнне назва альбома — “Фестываль ружаў”?

— The Rose Festival — так называецца частка з саундтрэка да “Голема”, які мяне папрасілі зрабіць для Дзён сучаснай культуры ў Беластоку. І я даў такую назву ўсёй плытцы. У мяне з найменнем маіх трэкаў увогуле складаная

гісторыя, мне цяжка прыдумаць нешта адметнае. На альбоме ёсць толькі дзве назвы, якія неяк адлюстроўваюць змест кампазіцый. А ўсё астатняе — гэта назвы чыста тэхнічныя. Я не бачу сэнсу неяк называць трэкі. Хутчэй, я шукаю прычыны іх не называць.

— Ці вялікі працэнт імправізацыі ў вашай му-

гэта база. Аднак я вельмі люблю груў, я вельмі люблю патэрнаваць, я люблю зацyklіваць маленькія фрагменты і з імі працаваць, патроху змяняючы. Гэта такі сабе мінімалізм, але ж... не, напэўна, не мінімалізм, нешта іншае. Многа бяру і ад рока. У сваёй музыцы на першы план я выношу менавіта рытміка-гарманічны рух.

“Ведаеце, я і сам раней не надта любіў баян!

Думаў навучыцца граць на нейкім іншым інструменце, але не знайшоў часу. І таму вырашыў адкрыць яго для сябе па-іншаму. Можна сказаць, менавіта з-за сваёй нелюбві і пачаў шукаць шлях, як палюбіць баян.

зыць? Калі яе слухаеш, з’яўляецца адчуванне, што ўсё нараджаецца проста тут, на месцы.

— Не, я прыхільнік метаду ўсё прыдумаць, напісаць і потым сыграць. А што тычыцца маіх аднагрупнікаў, то яны любяць імправізаваць, і на гэтым альбоме неаднойчы давалі сабе волю.

— Музыканты такое пытанне не любяць, але, усё ж... Ці можаце вы патлумачыць простымі словамі, якую музыку граеце?

— Пастараюся. Я не хацеў цалкам адыходзіць ад акадэмічнай музыкі —

ма. На сцэне вы выглядаеце нібы якісьці рок-музыкант...

— Так, я вельмі экспрэсіўны на сцэне. Калі гэта прыкмета рок-музыканта — значыць, я рок-музыкант. У свой час акадэмічная музыка і акадэмічнае выкананне мяне стрымлівалі, але мне заўсёды хацелася больш рухаў. І цяпер я дазваляю паводзіць сябе вольна, рушыць туды, куды вядзе мяне музыка.

— Акардэон і баян у апошнія часы сталі даволі моднымі інструментамі ў самых розных стылях музыкі. Па вясковай традыцыі, многімі яны раней успрымаліся праз прызму народнай музыкі або для акампанемента простым душэўным песням. А цяпер чаго толькі не іграюць на баяне!

— Ды проста баяністаў многа развяслося, усім патрэбна праца. Сапраўды, баян развіваецца, і вельмі шмат яго ўжо нават у рок-музыцы. Адзінае, ёсць праблема тэхнічнага характару — агучка. Мой брат вучыцца ў Празе, і тэма яго магістарскай працы — якраз па агучцы баяна. Бо ў такой насычанай музыцы, якую мы іграем, баян павінен гучаць і моцна, і насычана, і без скажэнняў, без фідбэку. Абсталяванне, якое цяпер прапануе рынак, недастаткова. Баян не гітара, для гітары даўно прыдуманы сотні рэчаў. Баян у гэтым сэнсе малады інструмент. Дарэчы, пасля канцэртаў я часта чую ад людзей — я увогуле не люблю баян, але вось у цябе ён гучыць неяк інакш, гучыць цудоўна!

— А вы чаму выбралі такі інструмент?

— Ведаеце, я і сам раней не надта любіў баян! Думаў навучыцца граць на нейкім іншым інструменце, але не знайшоў часу. І таму вырашыў адкрыць яго для сябе па-іншаму. Можна сказаць, менавіта з-за сваёй нелюбві і пачаў шукаць шлях, як палюбіць баян. Несумненна, ён мае невырагодныя магчымасці, іх проста трэба навучыцца выкарыстоўваць. Мне падаецца, менавіта для гэтага інструмента вельмі істотнае акустычнае асяроддзе. Прыкладам, у Германіі даводзілася іграць у касцёлах — які там гук, баян гучыць проста як арган! Людзям падаецца, што хоць я адзін, але іграе цэлы аркестр. Канешне, гэта ўсё дасягаецца і з дапамогай розных тэхнічных спецэфектаў. Я пераканаўся, што на баяне можна сыграць усё — і мелодыі, і гармоніі. Як інструмент ён самадастатковы. І цяпер мне яго хапае для ўсіх маіх творчых задумаў.

Надзея КУДРЭЙКА
Фота з FB музыканта

Як сведчаць даследаванні бацькі гісторыі тэатра лялек Шарля Маньена, само вызначэнне "марыянетка" падарыла нам старафранцузская мова. У канцы XVI стагоддзя так называлі ўсе рухомыя фігуркі — скажам, статуэткі святых. Неўзабаве сэнс змяніўся і марыянеткамі сталі тыпажы з вострасатырычнымі рысамі. Некалькі стагоддзяў Жан дэ Вінь, Палішынэль, Мадам Жыгонь ды іншыя легендарныя лялькі былі найлепшым сацыяльным люстэркам для каралёў і простага люду. У новым тысячагоддзі драўляныя акцёры ўжо не маюць былога ўплыву на масы. Чым жыве і дыхае сучасны тэатр лялек у Францыі? Пра гэта аглядальнік "К" гутарыла з адным з заснавальнікаў кампаніі Pupella-Nogues з-пад Тулузы — дырэктарам, рэжысёрам Жазэль НАГЭС, спектакль якой не так даўно паказваўся ў Мінску.

Настасся ПАНКРАТАВА

— Спадарыня Жазэль, наколькі сярод французскага запатрабаваны сучасны тэатр лялек? Якую пазіцыю лялечнікі займаюць сярод іншых тэатраў?

— Сёння мы знаходзімся ў складанай сітуацыі. Я крыху знаёмая са становай калег у Беларусі і Расіі, таму бачу, што нас яднае агульная праблема: як і ў вас, так і ў Францыі словазлучэнне "тэатр лялек" у першую чаргу выклікае асацыяцыю з пастаноўкамі для дзяцей.

— Нават нягледзячы на шматвекавыя кірмашныя традыцыі, калі па ўсіх рэгіёнах Францыі вострыя на язык Полішынэль ды Гіньель разыгрывалі далёка не казачныя сюжэты?

— На жаль, так. Той жа Гіньель (*пальчаткавая лялька з Ліёна, якая дала імя цэламу жанру тэатральнага мастацтва* — Н.П.) першапачаткова выступаў толькі для дарослых у барах і на плошчах. Але пад націскам цензуры яшчэ ў XIX стагоддзі ён стаў усё радзей выказвацца "на злобу дня". Спектаклі выпраўляліся цензарамі — і паступова Гіньель страціў сваю моц. Пастаноўкі з яго ўдзелам перараслі ў дзіцячыя прадстаўленні. Славяннам вядомая падобная гісторыя: прыблізна такая ж трансфармацыя адбылася з Пятрушкам.

Канешне, ёсць людзі,

якія імкнуцца захаваць спадчыну: існуе музей Гіньеля, працуе аднайменны тэатр. Акцёры гавораць, што працягваюць нацыянальныя традыцыі. Але, пагадзіцеся, традыцыя ўжо не тая, бо сёння выступленні Гіньеля адбываюцца выключна на дзіцячую аўдыторыю.

— Французскія лялечнікі імкнуцца неяк пераламаць сітуацыю?

— Супраць такога вузкага ўспрыняцця тэатра лялек ідзе маштабнае гаванне. Ужо больш за трыццаць гадоў у нас рыхтуюць лялечнікаў, якія хочуць на сваёй мове ўздываць складаныя праблемы, а не толькі працаваць дзеля дзіцячай забавы. Наша кампанія Pupella-Nogues як раз гэтым і імкнецца займацца: прасоўваць тэатр лялек як паўназначную частку тэатральнага мастацтва.

— У якіх суадносінах у вашай краіне існуюць тэатры і кампаніі?

— Наколькі я ведаю, у вас прывычаліся пад словам "тэатр" разумець асобны будынак і трупы пры ім. У нас па такім прынцыпе існуе толькі "Камедзі Франсэз" (*адзіны ў Францыі рэпертуарны тэатр, на існаванне якога сродкі выдаткоўвае дзяржава* — Н.П.). У асноўным, тэатры — гэта пляцоўкі, куды могуць прыходзіць любыя тэатральныя аб'яднанні.

— І ці добры такі стан рэчаў?

— Шчыра прызнаюся: стацыянарныя тэатры лялек Усходняй Еўропы

Нашчадкі Гіньеля

Фота Сяргея ЖДАНОВІЧА

Кен-Фансгрыў з'явілася памяшканне памерам са стандартную рэпетыцыйную пляцоўку, дзе мы маем магчымасць праводзіць для ахвотных майстар-класы, ладзіць рознага кшталту адукацыйныя курсы (зазначу, што паказваць там спектаклі мы не маем права).

— Што вы адказваеце студэнтам на іх пытанне, якім павінен быць сучасны тэатр лялек?

— Тое, што сучаснае лялечнае мастацтва значна шырэйшае за антрапаморфную ляльку. Сёння рэжысёр перш-наперш шукае гісторыю, якая яго кранае, і перакладае яе на мастацкую мову. Пасля ж вызначае, якімі сродкамі выкласці патрэбныя вобразы: выкарыстаць цэла акцёра, выяву, пэўны матэрыял, нейкі прадмет... Сучасны тэатр лялек ідзе ў гэтым кірунку.

— Ад беларускіх лялечнікаў неаднойчы чула скаргі

Беларусі. Для нашай краіны сапраўды цікавая і вельмі важная ваша лялечная школа. Многіх еўрапейскіх рэжысёраў некалі натхніў тэатр Сяргея Абрацова: гэты рэжысёр і артыст якраз і займаўся тым, каб вярнуць лялечнае мастацтва ў ранг сапраўднай тэатральнай інстытуцыі. Да слова, трыццаць гадоў лялькі ды сам гапіт (*палка, на якую насаджана галава трыццацігадовай лялькі* — Н.П.), ва ўсёй складанасці яго варыяцый, малавядомыя ў Францыі. Прыкладам, мне гэтую сістэму лялек паказала наш кампаньён, актрыса з расійскімі каранямі Паліна Барысава. З таго часу мы пачалі выкарыстоўваць гапіт у некаторых пастаноўках.

— Культура Усходняй Еўропы шмат запазычыла з французскай. Але ці ёсць адваротны рух?

— Думаю, так. Скажам, вельмі ўплывовай постаццю для нас з'яўля-

Сучаснае лялечнае мастацтва значна шырэйшае за антрапаморфную ляльку. Сёння рэжысёр вызначае, якімі сродкамі выкласці патрэбныя вобразы: выкарыстаць цэла акцёра, выяву, пэўны матэрыял, нейкі прадмет...

на недахоп адмысловай драматургіі для іх. У Францыі адчуваецца гэтая праблема?

— Сітуацыя падобная: калегі таксама заклапочаны, хоць на нашых прасторах і пачалі з'яўляцца аўтары, якія адмыслова пішуць для сучаснага тэатра лялек. Асабіста мне гэтае пытанне не падаецца ў такой ступені вострым. У сучаснай драматургіі няма класічнага падзелу на персанажаў, дыялогі. Само паняцце "персанаж" выносіцца за дужкі, дазваляе ставіць спектаклі з аб'ектамі, з матэрыялам — іншымі словамі, бесперашкодна пераносіць драматычныя п'есы ў тэатр лялек.

— У Мінску дзейнічае Міжнароднае грамадскае аб'яднанне "Тэатро", якое ў супрацоўніцтве з французскай тэатральнай асацыяцыяй Demain le Printemps штогадова ладзіць на базе Рэспубліканскага тэатра беларускай драматургіі доўгатэрміновыя майстар-класы для франкафонных слухачоў. Ахвотных заўсёды процьма — тэатральная моладзь едзе да нас па спасціжэнне сістэмы Станіслаўскага. А французскім лялечнікам ці ёсць што ўзяць у славянскіх калег?

— Не паверыце — мы якраз абмяркоўвалі гэтую тэму з паслом Францыі ў

ещта польскі рэжысёр, акцёр, тэарэтык мастацтва Тадэвуш Кантар. Ён не быў лялечнікам, але яго лад мыслення, падыход да прасторы і матэрыялу, выкарыстанне своеасаблівых манекенаў (а гэта ўжо амаль лялечная традыцыя) уражваюць еўрапейскіх лялечнікаў. Яго спектаклі да гэтага часу натхняюць нашы тэатры.

— 34 гады таму, засноўваючы свой тэатр, вы дэкларавалі жаданне здзівіць, адмовіцца ад стандартных культурных кодаў і стварыць новыя. Ці атрымалася дасягнуць жаданага?

— Падаецца, пра гэта лепш за ўсё запытацца ў гледача. Мы не ставілі задачу стварыць новы тэатр. Нам цікава заўсёды быць у пошуку, бо з часам з'яўляюцца невядомыя шляхі, адбываюцца нечаканыя адкрыцці, паўстаюць новыя магчымасці. Кожны наступны спектакль жывіцца дасягненнямі папярэдняй пастаноўкі. За тры дзесяцігоддзі мы пераканаліся ў слушнасці абраных мэт і сталі трохі разумець, якім чынам можна іх дасягнуць. Нязменным засталася адно: імкнёмся дазволіць сабе як мага больш творчай свабоды.

Спектакль "Убю" Жазэль Нагес у Мінску падчас X Міжнароднага фестывалю тэатраў лялек.
Фота Ганны ШАРКО

ўражваюць! Нашыя лялечнікі не маюць свайго дома ды перабываюцца як могуць. Такая адміністрацыйная сітуацыя праграмуе на адмысловае афармленне спектакляў, бо паказваць свае пастаноўкі часцей за ўсё даводзіцца на пляцоўках драматычных тэатраў. На гас-

тролях за межамі Францыі нам таксама прапаноўваюць менавіта драматычныя сцэны.

— На сайце вашай кампаніі працьгала, што ўласна вы займаецеся не толькі пастаноўкай спектакляў, але і выкладчыцкай дзейнасцю.

— Так, я з задавальненнем знаходжу час для студэнтаў Універсітэта Тулузы, у адукацыйную праграму якіх уваходзіць вывучэнне тэатра. Выкладаю там тэатральную творчасць. Але з нядаўняга часу і ў Кампаніі Pupella-Nogues непасрэдна ў нашым родным мястэчку

У адным з мінулых нумароў “К” пісала пра тое, з якой адвагай ды ўтрапёнасцю жыхары вёскі Мядзведзічы адстойвалі сваю святыню — Петрапаўлаўскі касцёл, які не раз хацелі зачыніць улады. Такі выпадак не адзінкавы. У архівах мне ўдалося выявіць нямала прыкладаў падобнага супрацьстаяння. Прыгадаю тут хіба некалькі — датычных першых дзесяцігоддзяў савецкай улады. Тады вернікаў яшчэ не пакінула надзея на паразуменне з уладамі, якія ва ўвесь голас абвешчалі свабоду веравызнання.

НА ПТУШЫНЫХ ПРАВАХ

Ганенне на царкву з боку партыйных і савецкіх органаў пачалося амаль адразу пасля ўсталявання новай улады. Ужо 23 студзеня 1918 года дэкрэтам ЦВК Расіі “Пра адлучэнне царквы ад дзяржавы і школы ад царквы” былі ліквідаваны прывілеі рэлігійных арганізацый. Уся царкоўная маёмасць аб’яўлялася агульнанароднай. Праўда, будынкі і прадметы, прызначаныя для рэлігійнага культу, па дагаворах з мясцовымі органамі ўлады перадаваліся царкве на бясплатнае карыстанне. Але царкоўныя службы ўжо тады былі пазбаўлены праваў юрыдычнай асобы. У школах забаранялася выкладанне рэлігійнага вучэння, а таксама арганізацыя і правядзенне ўсялякага роду “рэлігійнай прапаганды”. Камуністычная партыя, у сваю чаргу, разглядала атэістычнае выхаванне як важны складнік ідэйна-выхаваўчай работы.

У далейшым меры дыскрымінацыйнага характару выкарыстоўваліся самыя размаітыя. Святары былі пазбаўлены выбарчых правоў, не маглі атрымаць ад дзяржавы дадатковай зямлі ў сваё карыстанне, не мелі права будаваць новых культурных памяшканняў, іх дзесяці адмаўлялі ў прыёме ў камсамол і гэтак далей.

У Нацыянальным архіве Рэспублікі Беларусь захоўваецца шмат дакументаў, па змесце якіх можна ўявіць, якім было становішча служыцеляў культуры ў 20 — 30-я гады мінулага стагоддзя. Аб чым толькі не пісалі ў розных інстанцыях вернікі, з якімі толькі праектамі і скаргамі не звярталіся яны ў мясцовыя і ўрадавыя ўлады! Вось некалькі прыкладаў такіх дакументаў.

На працягу ўсяго 1926 года католікі з вёскі Блонь Пухавіцкага раёна дабіваліся бясплатнай перадачы жыллага дома пры касцёле ў карыстанне яго святарам. Мяркуючы па ўсім, той дом ад пачатку быў плябаніяй і прызначаўся менавіта для гэтага. Гутарка, па сутнасці, вялася пра вяртанне рэлігійнай супольнасці гэтай плябаніі. Хай сабе, і на птушыных умовах “бязвыплатнага карыстання”.

Пытанне разглядалася Пухавіцкім раённым і Мінскім акружным выканкамамі, Цэнтральным выканаўчым камітэтам Кампартыі БССР. І ўсё безвынікова. Не дапамог і зварот прыхаджан да “усесаюзнага старасты” Міхаіла Калініна. У допісе на адрас ЦВК СССР падрабязна і аргументавана тлу-

мачылася, што дом пры касцёле яшчэ да рэвалюцыі быў пабудаваны самімі вернікамі на свае асабістыя сродкі. Дзяржава ніякага ўдзелу ў яго будаўніцтве не прымала. Болей за тое, святары гатовы былі атрымаць плябанію нават у арэнду!

Нягледзячы на ўсе доказы і просьбы рэлігійнай абшчыны

скай акругі. Сутнасць заявы свяшчэнніка Яўгена Гешава заключалася ў наступным. У снежні 1918 года пажар знішчыў дашчэнту вясковую царкву. Выратаваныя рэчы рэлігійнага культу размясцілі ў доме, дзе пражывалі службыцелі царквы. З гэтага часу тут жа пачалі ладзіць царкоўныя службы — і такім чынам жылы дом вымушана ператварыўся ў царкву.

З цягам часу абшчына захацела перанесці гэты дом на месца згарэлай царквы, дзеля чаго там быў зроблены новы фундамент. Аднак перанос не быў дазволены ні Дубровенскім райвыканкамам, ні Аршанскім акруговым выканкамам. Хаця, здавалася б, прычын для адмоў не было.

ваць на страхавую субсідыю, патрэбную для яго аднаўлення. Вернікі правялі агульны сход, паставілі адбудаваць царкву і звярнуліся па дапамогу спачатку да мясцовых уладаў, а затым, 16 мая 1928 года, і да беларускага ўраду. Просьба заключалася ў выдачы царкоўна-прыходскаму савету Студзенецкай царквы страхавой субсідыі на пабудову новага храма. Наіўныя сяляне верылі, што ўлада, якая называла сябе народнай, прыслухаецца да іх голасу. Але адказы іх расчароўвалі.

Старшыня Беларускага сінода мітрапаліт Іосіф з гэтай нагоды пісаў: “Адмовы ўлады зрабілі гнятлівае ўражанне на вернікаў. Член царкоўнага савета Студзенецкага прыходу з горыччу сказаў:

працягу 1920 — 1930-х гадоў многія з іх не раз рабілі спробы дамагчыся ад савецкай улады аднаўлення ў статусе грамадзяніна БССР.

У Нацыянальным архіве захоўваюцца дакументы, якія адлюстроўваюць намаганні дзяка царквы вёскі Езяры Круглянскага раёна Янкі Данько атрымаць магчымасць уступіць у грамадзянскія правы. Пасля доўгай перапіскі з дзяржаўнымі ўстановамі 6 верасня 1926 года прэзідыум ЦВК БССР паставіў: “Хадайніцтва гр-на Данько Янкі Кузьмовага адхіліць, бо па заключэнні Круглянскага выканкама, “Данько не можа быць адноўлены ў выбарчых правах, бо галоўнай крыніцай яго існавання з’яўляюцца даходы ад абслугоўвання рэлігійнага культу, а не земляробства; што ж датычыцца надзялення Данько зямлёй, дык свабоднага зямельнага фонду ў раёне няма.”

Яшчэ ў 1924 годзе ЦВК БССР выдаў цыркуляр аб магчымасці ўступлення ў правы грамадзянства тым “служыцелям рэлігійных культур”, якія адмовіліся ад царкоўнага сану. У тлумачэнні да гэтага дакумента было адзначана: царкоўнікі пазбаўлены выбарчых правоў таму, што яны займаюцца рэлігійнай дзейнасцю і атрымліваюць

непрацоўны даход.

Калі ж святары цалкам разрываюць сувязь з царкоўнай іерархіяй і “прыступаюць да вытворчай працы”, не будзе ніякай перашкоды для аднаўлення іх у правах грамадзянства БССР.

Аднак такіх “адмаўленцаў” было зусім мала. Людзі, якія прысвяцілі жыццё служэнню Богу, не маглі адным махам змяніць сваю духоўную пазіцыю і адрачыся ад царквы.

ПЕРАКАВАЦЬ ЗВАНЫ НА ТРАКТАРЫ

Кампанія барацьбы з рэлігіяй несупынна набірала абароты. Паўсюдна зачыняліся прыходы, царквы адна за адной аддаваліся пад склады і зернясховішчы. Узмацнялася і антырэлігійная прапаганда.

Пра атмасферу тых часоў красамоўна сведчыць паведамленне ў газете “Рабочий” за 23 студзеня 1930 года: “У акруговы савет бязбожнікаў двое сялян прывезлі з самахвалавіцкага раёна Мінскай акругі ішэць званаў, знятых з царквы, якая знаходзіцца ў вёсцы Гатава, Агульны сход бедняка-сераднякай часткі вёскі паставіў хадайнічаць пра закрыццё царквы і аддачу яе пад клуб. ЦВК БССР хадайніцтва задаволіў і 19 студзеня адбылося адкрыццё клуба ў былой царкве, а прывезеныя званы перададзены заводу “Камунар”. Атрыманьня за іх грошы пойдучы у фонд пабудовы трактарнай калоны “Бязбожнік”.

Генадзь БАРКУН, гісторык

“Хадайніцтва адхіліць”

Супраць пераносу дома і прысасавання яго пад царкву выказаўся і Народны камісарыят унутраных спраў БССР, палічыўшы, што “ў

якасці звычайнага жыллёвага памяшкання ён можа быць скарыстаны пад кватэру, альбо для размяшчэння ў ім якой-небудзь дзяржаўнай ці грамадскай культурна-асветніцкай установы, якая будзе сваёй дзейнасцю праводзіць савецкую працу на карысць усяму насельніцтву вёскі. А калі дом будзе перанесены і прысасаваны выключна для рэлігійна-культурных патрэб, тады будынак будзе абслугоўваць інтарэсы толькі асобнай і пры тым найбольш цёмнай групы насельніцтва, падтрымліваючы яе рэлігійныя забавоны...”

Падобная гісторыя адбылася і з прыхаджанамі вёскі Студзенец (цяперашні Дрыбінскі раён) той жа Аршанскай акругі. Там царква таксама згарэла дазвання. Згодна з тагачасным заканадаўствам, уласнік пацярпелага ад пажару будынка мог разліч-

вёскі Блонь, ЦВК БССР на сваім пасяджэнні 24 лютага 1927 года выдаў пастанову з двух слоў: “Хадайніцтва адхіліць”. А матывіроўкай такога рашэння стала заключэнне Мінскага акруговага выканкама, дзе сцвярджалася: “Гэты дом знаходзіцца пад канцылярыяй Блоньскага сельскага савета і здаць яго ў арэнду ці прадаць касцёлу не ўяўляецца магчымым на той прычыне, што іншага вольнага памяшкання на вёсцы няма.”

У БАРАЦЬБЕ З “РЭЛІГІЙНЫМ ДУРМАНАМ”

Адмоўны адказ ураду атрымала і хадайніцтва рэлігійнай абшчыны вёскі Мардашэвічы Дубровенскага раёна Аршан-

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20.

Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі:

■ "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст.";

■ "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XXI стст.";

■ "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.";

■ "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст.";

■ "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.";

■ "Мастацтва краін Усходу XIV — XX стст.".

Выставы:

■ Выстава "Сусвет Язэпа Драздовіча" — да 30 снежня.

■ Выстава "Equos. Конь" — да 26 жніўня.

■ Зборная экскурсія па выставе "Айвазоўскі і марыністы", па папярэднім запісе — 4 жніўня. Пачатак а 17-й.

■ Лекцыя "Чарадзей мора" — 5 жніўня.

Пачатак а 16-й.

Філіялы музея

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І ПАЛОВЫ XIX СТ."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а.

Тэл.: 327 88 78.

Пастаянныя экспазіцыі:

■ "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы".

■ "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча".

■ "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст.".

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ё В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.

■ Пастаянныя экспазіцыі.

■ Выстава традыцыйнага мастацтва паўночных народаў Камчаткі

"Амато (добры дзень), Каракія!"

■ Майстар-класы па стварэнні лялек-мотанак, ткацтве паясоў альбо саломалляцтві (на выбар) — кожную нядзелю. Пачатак а 12-й.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 327 43 22.

Экспазіцыі:

■ Абноўленая экспазіцыя "Старажытная Беларусь".

■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".

■ Бестэрміновая акцыя "Адзіны білет",

якая дазваляе мінчанам і гасцям сталіцы наведаць музей і яго шэсць філіялаў, набыўшы ўсяго адзін білет у любым з іх.

■ Аўтарскі праект Ахрэма Белавічкі **VKL3D**.

■ Акцыя "Вольнае піаніна" — кожны дзень з 16.00 да 19.00.

У МІНСКУ ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" МОЖНА НАБЫЦЬ У НАСТУПНЫХ КРОПКАХ:

магазіны "Белсаюздрук"

Падземны пераход ст.м. "Пятроўшчына".

Падземны пераход ст.м. "Плошча Перамогі".

Праспект Незалежнасці, 44.

Вуліца Валадарскага, 16.

кіёскі "Белсаюздрук"

ст.м. "Няміга", вул. М. Багдановіча.

Праспект Пераможцаў, 5.

Вуліца Рабкораўская, 17.

Праспект Незалежнасці, 68, В.

Вуліца Лабанка, 2.

Выставы:

■ Выстава "Беларусь: адраджэнне духоўнасці".

■ Выстава "Ад рымскага дэнарыя да беларускага рубля".

■ Выстава эстонскага фатографа і ілюстратара Андрэса Адамсона — "100 дамоў у Пярну" — да 5 жніўня.

■ Выстава акварэляў Любові Міньковіч "Сны маёй Радзімы" — да 5 жніўня.

■ Выстава графікі вядомага беларуска-ізраільскага мастака Язэпа Капеляна "Нетанія — Мінск" — да 5 жніўня.

■ Персанальная выстава мастака Эдуарда Мацюшонка "Радзіма. Рэканструкцыя", прымеркаваная да Гога малой радзімы — з 7 жніўня да 2 верасня.

■ Мастацкая выстава "Шляхамі стагоддзяў" (экспазіцыя складаецца з выпускных работ вучняў Слуцкай дзіцячай мастацкай школы) — з 9 жніўня.

■ Выстава "Дом на Захар'еўскай" — да 12 жніўня.

■ Выстава "Сезонныя змены".

■ "Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін".

■ "Хвойны тып лесу і насельнікі змяшанага лесу".

■ "Насельнікі ліставога і змяшанага лесу".

■ "Ахоўныя прыродныя ўчасткі, рэдкія віды жывёл".

■ Выстава "Жывыя цмокі" — да 2 жніўня.

г. Мінск, вул. Казінца, 117 (будынак кінатэатра "Электрон").

Тэл.: +37529 123 60 53.

■ Выстава "Сафары парк" — да 31 жніўня.

■ Атракцыён "Стужачны лабірынт".

■ Атракцыён "Лазерны квэст".

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ

г. Мінск, Музычны зав., 5.

Тэл.: 220 26 67.

Пастаянныя экспазіцыі:

■ "Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях";

"Музычная і тэатральная культура Беларусі ў X — XIX стст."; "Беларуская музычная культура XX ст."; "Тэатральная культура Беларусі XX ст.".

■ Выстава "Зачараваны музыкой" (да 80-годдзя Ігара Лучанка) — з 8 да 24 жніўня.

г. Мінск, вул. Старавіленская, 14. Тэл.: 286 74 03.

■ Пастаянныя экспазіцыі. Майстар-класы:

■ Музейныя заняткі "Тэатральная лялька" для дзяцей 5+.

■ Інтэрактыўныя музейныя заняткі "Асновы акцёрскага майстэрства" для дзяцей ад 5 да 10 гадоў.

ГАСЦЁЎНА УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА

г. Мінск, вул. Старавіленская, 14. Тэл.: 286 74 03.

■ Пастаянныя экспазіцыі. Майстар-класы:

■ Музейныя заняткі "Тэатральная лялька" для дзяцей 5+.

■ Інтэрактыўныя музейныя заняткі "Асновы акцёрскага майстэрства" для дзяцей ад 5 да 10 гадоў.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАГА КІНО

г. Мінск, вул. Святрдлова, 4. Тэл.: 327 10 75.

■ Пастаянныя экспазіцыі.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8. Тэл.: 327 11 66; 203 07 92.

Музей працуе пн. — выхадны, аўт. — нядз. — ад 10-й да 18-й, сер. — ад 12-й да 20-й.

■ Пастаянныя экспазіцыі.

■ Часовая экспазіцыя "Пётр Машэраў: яго сэрца білася для людзей" — да 13 жніўня.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19. Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; +37529 551 80 51, +37529 190 31 49.

Палацавы ансамбль і пастаянныя экспазіцыі.

■ Выстава "Чвэрць стагоддзя", прысвечаная юбілею Нацыянальнага гісторыка-культурнага музея-запаведніка "Нясвіж".

■ Гістарычны квэст "Таямніцы і загадкі палаца Радзівілаў".

Па папярэдніх заяўках. Сектар экскурсійнай і інфармацыйнай дзейнасці

Вул. Гейсіка, 1.

■ Пастаянныя экспазіцыі. Ратуша

Вул. Савецкая, 3.

■ Пастаянныя экспазіцыі.

■ Квэст "Выхадкі старога захавальніка". Па папярэдніх заяўках.

■ Выстава "3 імем святога Юрыя" — да 30 верасня.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць.

Тэл.: (8-01596) 2 82 91, (8-01596) 2 82 70.

■ Пастаянныя экспазіцыі.

■ Тэатралізаваная экскурсія "І зноў ажываюць паданні".

■ Экскурсія з элементамі дэгустацыі "У гасці да Пана Каханку".

■ Квэст "Таямніца двух куфраў".

■ Квэст "Белы слон".

■ Дзіцячая тэатралізаваная экскурсія "Чароўная гісторыя ў Мірскім замку".

■ Музейныя заняткі.

■ Музейная фотопляцоўка.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5. Тэл.: 294 91 96.

Экспазіцыі:

■ "Якуб Колас. Жыццё і творчасць".

■ Экспазіцыя "Склеп" на сядзібе Якуба Коласа.

■ Часовая экспазіцыя "У любові да роднай зямлі".

■ Тэматычныя экскурсіі і лекцыйныя заняткі.

■ Тэатралізаваныя прадстаўленні паводле беларускіх народных казак.

■ Музейныя майстар-класы і заняткі.

■ Мультымедыйны комплекс "Чалавек. Асоба. Час".

■ Пешая экскурсія "Мясцінамі Коласа ў Мінску".

■ Інтэрактыўныя праграмы для сямейных наведвальнікаў, квэст-гульні "Таямніцы дома Песняра".

■ Акцыі:

■ "Самы лепшы дзень" (дзень нараджэння ў музеі).

■ Віншаванне ад музея, фотасесія "У дзень вяселля — у музей!"

■ Музейная культурна-адукацыйная праграма "Летнія кнікільні ў ДOME Коласа" — да 30 жніўня.

■ Свята "Мядовы Спас у Альбуці" (Стаўбцоўскі раён) да 95-годдзя паэмы "Новая зямля" — 11 жніўня. Пачатак у 10.30.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Янкi Купалы, 4. Тэл.: 327 78 66.

■ Пастаянныя экспазіцыі "Шляхі" з праглядам роліка ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай зонай для дзяцей

"Хлопчык і лётчык", галаграфічным тэатрам.

■ Інтэрактыўныя музейныя праграмы "У пошуках папараць-кветкі", "Вячоркі".

■ Выстава "Меер Аксельрод. Кніжная графіка" — з 6 да 25 жніўня.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

Філіялы Музея гісторыі горада Мінска

ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыя:

■ "Жыццёвы і творчы шлях народнага мастака Беларусі Леаніда Шчамялёва".

■ Выстава фатаграфіі "Мінск пад прыцэлам" — да 16 верасня.

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА

г. Мінск, пл. Свабоды, 15.

Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыі:

■ "Мастак. Грамадзянін. Герой". Прысвечана

Ганароваму грамадзяніну г. Мінска Міхаілу Савіцкаму.

■ "Мінск губернскай Шляхецкай побыт".

■ Вулічная выстава "Польшча — краіна аб'ектаў ЮНЕСКА" — з 5 да 26 жніўня.

■ Фотапраект Ірэны Гудзіеўскай "Сімвалы Беларусі. У пошуках ...", прысвечаны Году малой радзімы — да 2 верасня.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША

г. Мінск, пл. Свабоды, 2а. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыя:

■ "Мінск у гістарычнай прасторы. Картаграфічны кабінет".

МУЗЕЙ "ЛОШЫЦКАЯ СЯДЗІБА"

г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 8-2.

■ Пастаянныя экспазіцыі.

■ Выстава "Куфэрак: на вайне і ў бальнай залі" — да 9 верасня.

ФЛІГЕЛЬ ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ

г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10. Тэл.: 285 18 86.

Экспазіцыя:

■ "Кола часу" — прадметы гарадской і сялянскай культуры кан. XIX — сяр. XX стст.

ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ"

г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 8. Тэл.: 321 24 30.

■ "Сані • вазок; каляска • брычка; карэта • вупраж" (пастаянныя экспазіцыі па гісторыі гужавога транспарту жыхароў Мінска XIX — пачатку XX стст.).

■ Віртуальная гульня "Карэтны майстар".

ЭКСПАЗІЦЫЯ "МІНСКАЯ КОННАЯ ЧЫГУНКА"

г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 6.

■ Экспазіцыя складаецца з некалькіх раздзелаў, якія распавядаюць пра жыццё Мінска 1890 — 1920-х гг.

АРХЕАЛАГІЧНЫ МУЗЕЙ

г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 6. Тэл.: 321 24 30.

АРТ-ГАСЦЁЎНА "ВЫСОКАЕ МЪСТА"

г. Мінск, вул. Герцэна, 2а. Тэл.: 321 24 30.

■ Інтэрактыўны праект пра гісторыю мінскай фатаграфіі "Прывітанне з Мінска" — да 26 жніўня.

ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-МАСТАЦКІ МУЗЕЙ

г. Ліда, вул. Перамогі, 37а. Тэл.: (8-0154) 53 50 64.

Пастаянныя экспазіцыі:

■ "Прырода Лідчыны".

■ "Сучаснае мастацтва краю" (жываліс, графіка, скульптура, мастацкае шкло).

Выставы:

■ Выстава "Майстэрня заслужанага дзеяча мастацтваў Беларусі, сябра Саюза мастакоў Беларусі Уладзіміра Мурахвера".

ПА ПЫТАННЯХ РАЗМЯШЧЭННЯ РЭКЛАМЫ Ё ГАЗЕЦЕ "КУЛЬТУРА"

звяртайцеся

па тэлефоне

+375 17 286 07 97

і па тэлефоне/факсе

+375 17 334 57 41

альбо пішыце

на электронны адрас

kultura@tut.by!